

Ngaen-gógópan Peba Mórrag Polkagabi Korrint Sos Pamkolpamndó **Ngaensingül Bóktan**

Pol ini peba mórrag wialómórr sos pamkolpamndó Korrint wirri basirrdü (1:1-2). Wa tóba ngianbóka apónda dokyanan mün ini peba mórragdó (3:5-6; 16:21, akó ngibürr pokodó).

Pol ugón wialómórr aprrapórr pail 55 nómá yarilürr Kerrison amtómól kakóm. Ene tonarrdó wa ugón Epesus wirri basirrdü ngyaben yarilürr. Aprrapórr aüd pam, ibü ngi módögako, Stepanas, Porrtyuneitus, akó Akeikus, i darrü wialómórrón peba mórrag sidüdóp Yesun amkomán angun pamdógab Korrintüm ama Polka, Epesus wirri basirrdü. Da módoga, Pol we wialómórr ini ngaen-gógópan peba mórrag Korrint pamkolpamndó ibünüm wialómórrón peba mórragan bóktan akonóm.

Korrint Wirri Basirr

Korrint Akaya prrobinstan ngaensingül wirri basirr yarilürr, Grris kanrrridü, malu kabedó. Akaya wamaka darrü kaoan obzeksyók apórróna. Wata karian tüp pokomokura we órdóbóna bazitóda, abüsa nólgbabi banikda. Nizan kwata ene karian tüp pokomokurdü but aren gagat asi namülnürri. Korrint wirri elklaza

bumióg akó sel bain basirr yarilürr ene nis but aren gagat aodó.

Korrint darrü wirri ngi basirr yarilürr. Abün elklaza bumióg akó sel bain bwób akó müót, mani müót, anón bwób, akó obae godan [ótók] müót asi kwarilürr. Darrü wirri kwóbbazen müót asi yarilürr zilwómóm, wórr bóngyalóm, akó barnginüm.* Korrint kolpama tibiób ótók müót akó ngibürr morroal ne müót kwarilürr, ini elklazabkwata karibóka-koke ikub bagür kwarilürr.

Korrint Pamkolpam

Abün pamkolpam Korrintüm mórrrel akó wirri ngi kolpam kwarilürr. Akó abün kolpam asi kwarilürr, elklaza nidi bumióg akó sel bain kwarilürr. A [leba zaget] kolpam ta asi kwarilürr. I wirri apapdó akó mórrrel kolpamab müótüdü zaget kwarilürr. Ngibürra butab elklaza bamtültübamtül kwarilürr ó akó kari butpókal bimurrat kwarilürr but aren gagatódágab ama darrü but aren gagatódó ene karian tüp pokomokurdü.

Kolpama Korrint togoblórr abün-abün bwóbdügab, ngibürra ngyabenómpükü togoblórr ola. Inkü Zu kolpam asi kwarilürr, ola nidi togoblórr ngyabenóm. Wirri gyagüpítótók umulbain pama togoblórr sikul alangóm. Ngibürr ene ne umulbain pam kwarilürr, kolpama ibüka togoblórr umul bainüm ibü ne gyagüpítótók kwarilürr ini tüp akó oya

* : Mórrke-mórrke módóga: arena. Ma müsirrga ain bóktan 4:9 ngakanke.

pamkolpamabkwata. Olgabi i ibü mamoañ kolpamóm bainóp.

Nis kolaean müp asi namülnürri Korrintüm. Abün pamkolpama metat ngyepam anón kwarilürr akó abüna ngibürr kolpampükü ut kwarilürr, ibü kol ó morwal koke nidi kwarilürr.

Tórewóm Korrintüm

Barre ne kolpam kwarilürr Korrintüm, i obae god bütök koralórr. Ngibürra nidi togoblórr ola ngyabenóm ó zagetóm Korrintüm, tibiób tange tolbaelórrón god tübarrmülürr akó kari god müót tolbaelóp ibü arrbünüm kugupidü.

Korrintüm ne [Zu pamkolpama] ngyabenónóp, i wata darrpan amkoman akó arról Godón ótök kwarilürr. I inzan ngyabenónóp ibü Zu abalbobatala enezan umul ninóp ngyabenóm. Akó i abün gida bóktan pokó ene gida tumum irrbünóp, God ngaen Mosesón ne kla iliönürr.

Korrint Sos

Luk tóba pebadó wialómórr Pol sos ia bókyanórr Korrintüm (Apostolab Tórrmen 18:1-8). Wa Korrint nóma abzilürr, wa darrü Zu pam esenórr tóba kolpükü, ngi Akwila akó Prrisila. I tibiób ngyabenóm zaget namülnürri dadan tonarre Polzan zaget yarilürr, palae müót tolbaelóm. Da Pol inkü ngyaben yarilürr akó ta tóba ngyabenóm zaget yarilürr palae müót tolbaelóm. Wa bókyanórr kolpam Godón bóktan büzazil. Aibwób babul, oya kamad zaget

pam nis, ngi Saelas akó Timoti, tübzilürri Masedonia prrobinsdüğab, da Polka we dabyórri Godón zaget tónggapónóm.

Solkwat Apolos, darrü Zu umulbain pam, Izipt kanrrridü nótó ngyaben yarilürr, Korrint tamórr bupso karianbóka ngyabenóm. Wa ta amkoman bangun pamkolpam umul bain yarilürr akó ibü tangnólenóp Godón bóktanan [küp tai apadóm].

Polón Zitülkus Ini Peba Mórrag Wialómóm
 Pol Epesus nóma tamórr bupso karianbóka ngyabenóm, wa darrü peba mórrag wialómórr Yesun amkoman bangun pamkolpamidó Korrintüm. Mibü ene peba mórrag babula. Da ma ngibürr bamtin bóktan poko asi kwarilürr amkoman bangun pamkolpama Polón nekwata amtinüm kain kwarilürr. I Polka darrü peba mórrag wialómóp oya ene bamtin bóktan poko amtinüm.

Aprrapórr aüd pam, ibü ngi módögako, Stepanas, Porrtyuneitus, akó Akeikus, Korrintgab togobórr ene peba mórrag Polón akyanóm. I ta Polka pupo ninóp igó, Korrintüm ngibürr wirrian müp kwarilürr amkoman bangun pamkolpamab aodó. Ngibürr amkoman bangun kolpama tib darrpan-darrpandó ubi koke bain kwarilürr wekwata, ia i tai noan mamoan ki kwarile ibü umulbain pamzan. Ngibürrab ubi yarilürr Polón mamoanóm, ngibürra Apolosón, ó ngibürra darrü balngomól pam. Darrü müp asi yarilürr; darrpan pama tóba aban nis ngim kolpükü ut yarilürr, akó sosan balngomól pama darrü kla kokean

tónggapón kwarilürr ene kolaean tórrmendó. Akó darrü müp asi yarilürr; ngibürr amkoman bangun kolpama ngibürr amkoman bangun kolpam amarru kwarilürr kotóm, amkoman bangun-koke nadü zazko, ibü obzek kwata ongyaltongyal zao-zao bainüm ibünkü.

We ngarkwatódó, Pol darrü peba mórrag wialómórr Korrint amkoman bangun pamkolpamidó. Ini peba mórrag módóga, mi *Ngaen-gógópan Peba Mórrag Korrint Pamkolpamidóbóka* ngiliandakla. Ini peba mórrag kugupidü, Pol ngaensingülan wekwata wialómórr Korrintüm ne müpa tólbaelóp amkoman bangun kolpamab aodó, wa ne klambóka arrkrrurr. Ene kakóm, wa Korrint amkoman bangun kolpamab bamtin bóktan pokonakórr, i oya ne klambóka imtinóp tibiób peba mórragdó.

Ini Peba Mórragan Bóktan Zono Módágako:

- A. Ini peba mórragan tapaku bóktan 1:1-9
 - 1. Polón morroal ngürr bóktan Korrint wirri basirr sos pamkolpamidó 1:1-3
 - 2. Pol Godón eso ekyanórr 1:4-9
- B. Korrint Sos pamkolpamab kopo 1:10-4:21
 - 1. Korrint Sos pamkolpama kopo-kopo bürrgratórrón kwarilürr 1:10-17
 - 2. Kerriso Godón wirri gyagüpitótók akó arüng pupainürr 1:18-2:5
 - 3. Godón wirri gyagüpitótók 2:6-15
 - 4. Godón zaget pam 3:1-9
 - 5. Yesun Zaget Pamab Zaget Sab Nópokórre 3:10-15
 - 6. Mi Godón gyabi müótakla 3:16-17

7. Mi paman ngi koke kwit amngyel kwarilo
3:18-22
8. Yesu Kerrison apostol *4:1-5*
9. Korrint sos pamkolpamab ikub bagür *4:6-13*
10. Polón ubi igósüma, Korrint sos pamkolpama oya tonarr mamoan kwarile *4:14-21*
- C. Korrint sos pamkolpama kolae tonarran darrem koke nókyenóp *5:1-13*
 1. Kol gómló asi yarilürr Korrint pamkolpamab sosdó *5:1-5*
 2. Korrint pamkolpama pam yusle kolae tonarr nidi tólbaelí kwarile *5:6-13*
- D. Mi mibiób darrpan-darrpana kotóm koke ki bain kwarila *6:1-11*
- E. Mi Godón ngi wirri kwitüm ki emngyelnórre mibiób bübi *6:12-20*
- F. Ikik bókrran bóktan kol bumióg tonarrankwata *7:1-40*
- G. Wa taia alóng kla alóngóm, obae Godka urdü amselórrón ne alóng clamko? *8:1-11:1*
 1. Obae godka urdü amselórrón ne alóng kla *8:1-13*
 2. Apostolab dümdüm *9:1-18*
 3. Pol ngyabelórr izan, wa nibióbka Yesunkwata Morroal Bóktan büdratlıorr *9:19-23*
 4. Mi wirri arüngi buso kwarilo darrem kla apadóm *9:24-27*
 5. Arüng ikik bókrran bóktan obae Godónkwata *10:1-23*
 6. Mi popa elklaza koke tómbapórre, enana mi gyagüpi tótókdakla wagó, ene taia *10:23-11:1*

- H. Ikik bókrran bóktan Godón ótókankwata *11:2-14:40*
1. Singül ngablaο tonarr Godón ótökde *11:2-16*
 2. Lodón gyagüpi amanik alo *11:17-34*
 3. Godón Samuan gyaur kla *12:1-11*
 4. Mi blaman inzanakla, wamaka mi dar-
rpan bübakla *12:12-31*
 5. Moboküpdu ubi *13:1-13*
 6. Prrropetzan bóktan akó umul-kók bóktan
14:1-25
 7. Mi Godón morroal tonarre ki ótök kwarila
14:26-40
- I. Büdüldügab barsin *15:1-58*
1. God Kerrison irsümülürr büdüldügab
15:1-11
 2. Büdüldügab barsin *15:12-34*
 3. Arsümülan büb darrü tonarr yarile *15:35-58*
- J. Dómdóm ngibürr bóktan *16:1-12*
1. Mani dakabain Godón pamkolpamabkü Zerrusalem wirri basirrdü nidi ngaben-
dako *16:1-4*
 2. Polón Bókam Bagósórrón Bóktan *16:5-12*
- K. Dómdóm alakón bóktan *16:13-24*

Ini Peba Mórragan Tapaku Bóktan

*Polón Morroal Ngürr Bóktan Korrint Wirri
Basirr Sos Pamkolpamdo*

¹ Ka, Pol, ini peba mórrag kótó wialómdóla. Mibü zonaret Sostenes kankü asine. Kerriso Yesu kürü ngikaunürr tóba [apostolóm] bainüm Godón ubidü.

² Ka yabüka wialómdóla, Godón sos pamkolpam Korrint wirri basirrdü. God yabü [kolkal ninóp akó tibi-tibi amanórr] tóbankü, Kerriso Yesuka dabyórrün nidipakla. Wa yabü ngibaunürr tóba pamkolpamóm bainüm, wazan ibü blaman ngibaunürr Lod Yesu Kerrison nidi [ótókdako] blaman bwóbdüma. Wa ibü [Lode] akó wa mibüne.

³ Ka tóredóla, [gail tonarr] akó moboküpü paud sab yabüka asi ki namülam God mibü Abdógab akó Lod Yesu Kerriso.

Pol Godón Eso Ekyanórr

⁴ Ka ne Godón ótókdóla, ka oya metat eso akyandóla yabünkü oya gail tonarranme, wa yabü ne kla nókyenóp, Kerriso Yesuka dabyórrün nidipakla. ⁵ Ene wata, ezan dabyórrünakla oyaka, God yabü blaman kla nülinóp samuan ngarkwatódó. Tai wata, wa yabü gaodó ninóp tóba bóktan adrratóm blaman kwata akó Godón blaman bóktan umul azebóm. ⁶ Inzana God kibü bóktan Kerrisonkwata kar-kukus ninóp yabüka. ⁷ We ngarkwatódó, e Godón Samuan darrü [gyaur kla] kokean aren-dakla, ezan nae amandakla mibü Lod Yesu Kerrison okaka byónüm. ⁸ Wa sab yabü arüng nókyerre oya metat amkoman angunüm tai kókó blakón ngürrdü. Ene igósüm, Lod Yesu Kerrison zitülkus babul yarile yabükwata kolae pokobóktanóm ene ngürrdü wa nóma tolkomóle pamkolpam zaz bainüm. ⁹ God, yabü nótó ngibaunda oya Olom Yesu Kerriso mibü Lodka dabyónüm, wa sab tónggapóné wa ne pokobóktanórr tónggapónóm.

*Korrint Sos Pamkolpama Kopo-kopo
Bürrgrratórrón Kwarilürr*

¹⁰ [Zonaretal], ka yabü wirri arüngi amtindóla mibü Lod Yesu Kerrison ngidü igó, e blamana darrpan gyagüpítótók ipüdane ubi bainüm akó e yabiób myamem kopo-kopo koke bürrgrrat koralo. A e ma darrpan gyagüpítótókpükü kwarilo akó darrpan gyagüpítótók esenane. ¹¹ Kürü zonaretal, ka ini poko wialóma, zitulkus ngibürr Klo-int[†] müót kolpama kürü küzazirre wagó, ongyaltongyal asiko yabü aodó. ¹² Ka igó poko apóndóla: Yabükagab darrüpa igó bóktanda wagó, “Ka Polón mamoandóla.” Darrüpa ma igó bóktanda wagó, “Ka Apolosón mamoandóla.” Akó darrüpa ma igó bóktanda wagó, “Ka Pitan[‡] mamoandóla.” Akó darrüpa ma igó bóktanda wagó, “Ka Kerrison mamoandóla.” ¹³ Kerriso ia kopo-kopo arrgrratórróna? Ia kótó, Pol, narrótókórró krrosdó yabü zid bainüm? Ó yabü ia kürü ngidü [baptaes ninóp]? Kokean! ¹⁴ Ka bagürwómdóla igó, ka yabü darrü kokean baptaes yórrü, a wata Krrispus akó Gayus. ¹⁵ Ene igósidi, darrü pam gaodó kokea bóktanóm igó, yabü kürü ngidü baptaes ninóp. ¹⁶ (Amkoman, ka ta Stepanas akó oya müót kolpam baptaes ninarre. A kürü koke ngambangólda igó, ka darrü olom baptaes yórrü.) ¹⁷ Ka wata aüdan kolpam baptaes ninarre, zitulkus Kerriso kürü baptaes bainüm koke zirrkapónórr, a wa ma kürü ene [Morroal Bóktan] amgolóm

[†] **1:11** Klo-i darrü Grrik kol ngio. [‡] **1:12** Pita Grrik ngia, oya Ibrru ngi móðoga: Sipas.

zirrkapónórr. Wa kürü koke zirrkapónórr pamaikanan [wirri gyagüpitótóke] bóktanóm. Ka ne nóma ki tónggapórró, wa inzan ki yarile, wamaka Kerrison büdülan arüng krrosdó babul yarile.

Kerriso Godón Wirri Gyagüpitótók akó Arüng Pupainürr

¹⁸ Zitulkus módóga, bamrukürrün nidipako, § i igó gyagüpi tótókdako wagó, Kerrison krrosdó büdülankwata bóktan wa gonggo bóktana. A mi, zid bairrún nidipakla, mi amkomana angundakla wagó, ene bóktana Godón arüng pupainda. ¹⁹ Ini amkomana, zitulkus Godón Wialómórrón Bóktana igó bóktanda wagó,

“Ka sab wirri gyagüpitótók pamab wirri gyagüpitótók kolae ninünümo;

 Ka sab morroal gyagüpitótók pamab gyagüpitótók küp-kokean ngibtino.”

²⁰ Da ini ia laró bóktana wirri gyagüpitótók pamabkwata? Akó ini ia laró bóktana Mosesón gida umulbain pamabkwata? Akó ini ia laró bóktana ini tüpan pamabkwata, wirri umul susumüri nibióbkama bóktanóm? God nómtyenóp ini tüpan pamab wirri gyagüpitótók gonggoako! ²¹ Ka ini poko wialóma, zitulkus God tóba wirri gyagüpitótókdágab ini tüpan pamkolpam gaodó koke ninóp tóbabóka umul apadóm tibiób wirri gyagüpitótókdágab. A God gyagüpitótók esenórr ibü zid bainüm, kibü

§ **1:18** bamrukürrün nidipko, ibü [ngarkwat-koke arról] babula, a i ma sab [metat bólmyan urdü] ogobe. **1:19** Aesaya 29:14

bóktan amkoman nidi angundako, ki ne bóktan amgol kwarilnürü Kerrisonkwata. Ini tüpan pamkolpama igó bóktandako wagó, “Ini gonggo bóktana.” ²² [Zu pamkolpama] kibü batodako [wirri tulmil] tómbapónóm igó pupainüm wagó, kibü bóktan amkomana. Akó Grrik pamkolpama wirri gyagüpitótók amkündako. ²³ A kidi, ki ma we bóktan amgoldakla wagó, Kerriso krrosdó narrótókórr. Zu pamkolpama ene bóktandó bodoatódako,* akó Zu-koke nidipko, i ma gyagüpi tótókdako wagó, ene bóktan gonggoa. ²⁴ A idi, God nibiób ngibaunürr tóba pamkolpamóm bainüm, nizan Zu pamkolpam akó Zu-koke nidipko, i ini bóktan Kerrisonkwata nómá arrkrrudako, i amkoman angundako wagó, Kerriso Godón arüng akó Godón wirri gyagüpitótók pupainürr, wa nómá narrótókórr krrosdó mibü zid bainüm. ²⁵ Ngibürr pamkolpama igó gyagüpi tótókdako wagó, ene gonggo klama igó, God pamkolpam ok ninóp Kerrison krrosdó amngyelóm. A wa ene kla wirri gyagüpitótókpükü tónggapónórr, da ene gyagüpitótók wirriana pamakanan wirri gyagüpitótókdógb. Ngibürr pamkolpama igó gyagüpi tótókdako wagó, ene arüng-koke klama, God ne kla tónggapónórr. A wa ene kla arüngpükü tónggapónórr, da ene arüng wirriana pamakanan arüngdügab.

²⁶ Zonaretal, gyagüpi amaikam yabü ngaben

* ^{1:23} Zu pamkolpama igó gyagüpi tótók kwarilürr igó, God ene [Kerriso], Ibrru ngi Mesaya, wirribóka ki bles yónürr. Akó igó, darrü pam krrosdó noan emngyelóp, wa amórrórrón yarilürr. We ngarkwatódó, Mesaya koke ki narrótóke krrosdó.

ia yarilürr, God yabü nöma ngibaunürr. Pamakanan gyagüpitótók ngarkwatódó, e wata äuden kwarilnürü wirri gyagüpitótókpükü, e wata äuden wirri pam kwarilnürü, akó e wata äuden kolpam kwarilnürü wirri ngi aipalabaldógab. ²⁷ A God ma inzan kolpam ilianórr, ini tüpan pamkolpama nibióbkwata gyagüpi tótókdako wagó, i gonggo kolpamako, ene igósüm wirri gyagüpitótókpükü pam büódan ngibtanóm. Akó God inzan kolpam ilianórr ini tüpan pamkolpama nibióbkwata gyagüpi tótókdako wagó, i kari ngi kolpamako, ene igósüm wirri ngi pam büódan ngibtanóm. ²⁸ Akó God inzan kolpam ilianórr wirri ngi aipalabaldóbabi koke nibióbko ini tüpdü, akó inzan kolpam, ini tüpan pamkolpama nibióbka kak amtyandako. God inzan kolpam ilianórr, ini tüpan pamkolpama inzan nibiób bangóndako, wamaka i pamakan kokeako. Ene igósüm, ene elklazab akó kolpamab küp babulan iade kwarile, ini tüpan pamkolpama ne elklaza akó kolpamabkwata gyagüpi tótókdako igó, i wirri klamako. ²⁹ Ene igósüm, darrü oloman zitülkus babul yarile ikub bagürüm Godón obzek kwata. ³⁰ A oyame e Kerriso Yesuka dabyórrünakla, mibüka Godón wirri gyagüpitótók nótó pupainürr, wa nöma narrótókórr krrosdó mibü zid bainüm. Yesu Kerrisonme akó wa ne kla tónggapónórr, God mibü azebda [dümdüm tonarr] pamkolpamzan. Akó oyame mi kolkalakla akó tibi-tibi amarrónakla. Akó oyame mi [aurdü bomarrónakla]. ³¹ Ene igósüm, mi inzan ki ikub bagür kwarila, Godón Wialómórrón

Bóktana enezan bóktanda wagó, “Darrü olom ne ubi nómá yarile ikub bagürüm darrü klamankwata, wa ki ikub bagür yarilün wata igókwata, Lod ne kla tónggapónórr.”

2

¹ Zonaretal, ka ngaensingülan yabüka nómá tamórró Godón anikürrün bóktan* büdrratkü, ka küób wirri bóktan opore akó kómal [wirri gyagüpitótóke] koke bóktan namülnürrü, wamaka ka wirri pamla yabükagabi. ² Zitulkus módoğa, ka igó gyagüpitótók eserró, ka darrü klambóka koke ki bóktana, ka yenkü nómá namülnürrü, wata ka Yesu Kerrisonkwata ki bóktóna akó igóbóka wagó, wa krrosdó narrótókórr. ³ Ka yabüka arüngpükü koke namülnürrü, gumpükü, akó wirri otórrngónpükü. ⁴ Akó kürü bóktan akó bóktan amgol igó koke kwarilürr igó, pamakanan wirri gyagüpitótókdágabi yabü gyagüpitótók alüngüm. A Godón Samua nómtyenóp tóba arüngi wagó, kürü bóktan amkomana. ⁵ Ene igósüm, yabü amkoman banguna koke ki mórrale pamakanan wirri gyagüpitótókdó, a ma Godón arüngdü.

Godón Wirri Gyagüpitótók

⁶ Ki ma wirri gyagüpitótók poko bóktandakla ibüka, gaodó nidipko samuan ngarkwatódó. A

^{1:31} Zerremaea 9:24 * ^{2:1} anikürrün bóktan: Ngibürr Grrik bóktane tange wibalómórrón pebadó igó bóktan opor wialómórróna, Mórrke-mórrke bóktane, testimony. Ngibürr pebadó igó wialómórróna, kwindü anikürrün bóktan, Mórrke-mórrke, mystery.

ini wirri gyagüpitótók ibü koke-e, ini tüpan pamkolpam ó ini tüpan singüldü pam, sab nibiób arünga bamrüke. ⁷ Koke, ki Godón kwindü wirri gyagüpitótókbóka apóndakla, anikürrün ne wirri gyagüpitótók yarilürr. God ini tüp ngaensingülan nóma tónggapónóm kain yarilürr, wa gyagüpitótók ngaen-gógópan esenórr, mibü elngadóm kómal arról gailüm. ⁸ Ini tüpan singüldü pam babul kwarilürr, Godón wirri gyagüpitótókbóka umul nidi kwarilürr. Ene amkomana, zitulkus i ne umul nóma ki kwarilürr, i Lodón koke ki emkólóp krrosdó, [wirri kómal zyónpükü] nótóke. ⁹ A i tai koke ipüdóp. Godón Wialómórrón Bóktana enezan bóktanda wagó,

“Darrü oloma kokean esenórr, darrü oloma kokean arrkrrurr,
 darrü oloma kokean gyagüpi idódürr igó,
 God ne elklaza kuri tómbapónórr ibünkü,
 [moboküpü ubi] nibióbe Godkamóm.”

¹⁰ A wa tóba Samu zirrsapónórr kibüká[†] ini angrirrún bóktan okaka amzazilüm. Zitulkus módóga, Godón Samua blaman elklaza bapinda. Wa ta dele bapinda Godón kwindü ne anikürrün elklazako. ¹¹ Zitulkus módóga, darrü pam babulana, umul nótóke darrü paman gyagüpitótók iada. Wata ene paman samu umula, tóba büb kugupidü ne samu-e. Ene dadan ngarkwatódó, darrü pam umul-kóka Godón gyagüpitótók iada, wata Godón Samu-e umul. ¹² Ki darrpan tonarr koke gyagüpi tótókdakla, ini tüpan pamkolpama

2:9 Aesaya 64:4 [†] **2:10** kibük: Ngibürre Godón Bukbóka wirri umul pama igó bóktandako wagó, mibü.

iazar gyagüpi tótókdako. A God wa kibü tóba Samu tókyenóp igó elklazabóka umul apadóm, God kibü popa ne elklaza tülinóp. ¹³ Akó ki ini elklazabóka büdrratódakla, igó bóktan opore koke, pamakanan wirri gyagüpitótóka kibü ne poko umul tinóp. A ma igó bóktan opore, Godón Samua mibü ne poko umul tinóp, kizan samuan amkoman bóktan müsirrga byóndakla Samuan bóktan opore.[‡] ¹⁴ Godón Samu-koke nadü olomdóma, wa bangóna Godón Samudügab elklaza azebóm, zitulkus ene elklaza küpkokeako oya gyagüpitótókdó. Akó wa gaodó kokea ene elklazab [küp apadóm], zitulkus wata igó kolpam gaodómako ene elklaza amzyatóm, Godón Samu nibióbkame. ¹⁵ Da Godón Samu noakama, blaman elklaza amzyatóda, a darrü amkoman bangun-koke pam babula ene olom amzyatóm. ¹⁶ Ini amkomana, zitulkus Godón Wialómorrón Bóktana igó bóktanda wagó, “Lodón gyagüpitótókbóka umul ia nótóke,
wa igósidi gaodóma oyabóka umul bainüm?”
Darrü pam babula. A mibü gyagüpitótók Ker-risonzana.

3

Godón Zaget Pam

¹ Da kótó, zonaretal, ka yabüka nóma namülnürrü, ka gaodó koke namülnürrü yabüka bóktanóm, kazan ki bóktarró ibüka,

[‡] **2:13** Samuan bóktan opore, Grrik bóktanan darrü küp módoga: ibüka, Samu nibióbkama. **2:16** Aesaya 40:13

Godón Samu nibióbkama. A ka wata gaodó namülnürrü yabüka bóktanóm, kazan ki bóktarró ini tüpan pamkolpamidó. Inzan yarilürr, e wata ugón gab olmalzan kwarilnürrü, ngómdü, zitulkus e wata ugón bókyenarre Kerrison amkoman angunüm. ² Ka yabü ngóm mor nülinarre a aloan kla koke, zitulkus e ene ngarkwatódó koke kwarilnürrü. Anda, errkyá e wata inzanakla. ³ Zitulkus módoga, e wata yabiób kolae ubi mamoandakla. Ka umulóla ini amkomana, zitulkus yabü gyagüp kolaea akrranda akó e ongyaltongyaldakla. E ini tonarr nóma tólbaeldakla, ia inzan kokea igó, e wata yabiób kolae ubi mamoandakla? Akó ia inzan kokea igó, yabü tórrmen tulmil wata tüpan pamkolpamab tórrmen tulmilzanako? Amkoman, ene inzana. ⁴ Zitulkus módoga, darrü pama go inzan bóktanda wagó, “Ka Polón mamoandóla,” akó darrüpa wagó, “Ka Apolosón mamoandóla.” E inzan nóma bóktandakla, e ia wata tüpan pamkolpam kokeakla? Amkoman, e inzanakla.

⁵ E ia gyagüpi tótókdakla, Apolos ia pama? Akó ka, Pol, ia pama? Ki wata Godón zaget pam nisamli. Ki yabü nolngomólóp Yesun amkoman angunüm. Darrpan-darrpana we zaget tónggapóndamlı, Lod kibü ne kla tókyanórr tónggapónóm. ⁶ Ka küp baritürrü, Apolos nae-e wató bangórr, a God ma dódórr wató ninóp. ⁷ We ngarkwatódó, ne pama küp barítóda akó ne pama nae-e bangda, i wirri ngi pam kokeako. God wirri ngi pam watóke; elklaza zid wató dódórr ainda. ⁸ Ne

pama baritóda akó ne pama nae-e bangda, i nizana Godónkü zagetódamli, akó ibü darrpan-darrpanab darrem sab asi yarile tóbanan müpzaget ngarkwatódógab. ⁹ Zitülkus módóga, ki nizana Godónkü zagetódamli akó e Godón ngaon bwóbzanakla. E ta müótzanakla, God ne kla aelda.

Yesun Zaget Pamab Zaget Sab Nópókórre

¹⁰ Godón [gail tonarrdógab], ka talkum alangórró wirri umulürrün müót ael pamzan, akó darrü pama wa ibü kwitüm aelda. Da darrpan-darrpana umul-umul yarile wa ia eles. ¹¹ Zitülkus módóga, darrü olom gaodó kokea ngibürr talkum alangóm, ngaensingüldügab ne kla alangórrónako. Ene talkuma darrpan zitül tónggapóndako akó ene zitül wa Yesu Kerriso-e. ¹² Ngibürr pama igó klame aeldako ene talkum kwitudü: [gold], [silba], ó wirri darrem ingülküp. Ngibürra igó klame: nugup, twal, akó müirr. ¹³ Darrpan-darrpanab zaget sab panzedó yarile akó blamana sab ene zaget eserre, zitülkus ene Ngürrdü Yesu nóma tolkomóle, wa sab blamanab zaget panzedó simarrue. Ene Ngürrdü, Yesu sab tóba zaget olmalab zaget ugón zaz nirre. Sab inzan yarile, wamaka elklaza urdü amselórrónako ibü bapókóm. Akó ene ura sab okaka tirre, darrpan-darrpan oloman zaget ia morroala, ta ia kolae yarilürr. ¹⁴ Ura sab darrü oloman zaget ne koke nóma adünge, wa ne kla előrr ene talkum kwitudü, wa sab tóba zagetan darrem ipüde. ¹⁵ Ura darrü oloman zaget ne blaman nóma adünge, wa tóba zagetan darrem

sab imrüke. Wa sab [ngarkwat-koke arról] koke imrüke, God oya ne kla ekyanórr, a wa sab urdügabzan zid bairrün yarile.

Mi |Godón Gyabi Müótakla|

¹⁶ E ia umul-kókakla igó, e yaib Godón gyabi müótakla akó igó, Godón Samua yabüka ngyabenda? ¹⁷ Darrü oloma ne Godón gyabi müót nóma kulaines, God sab oya kulaine. Zitülkus módóga, Godón müót gyabiana, akó e we Godón gyabi müótakla.

Mi Paman Ngi Koke Kwit Amngyel Kwarilo

¹⁸ Darrü oloma tóba koke ki ilklió bülión yarilün. Darrü oloma yabü aodó ne nóma gyagüpi tótók yarile igó, wa [wirri gyagüpitótókpükümä] pamakanan gyagüpitótók ngarkwatódó, wa darrü gonggo olomóm ki bain, igósüm wa wirri gyagüpitótók olomóm iade baine Godón gyagüpitótók ngarkwatódó. ¹⁹ Zitülkus módóga, ini tüpan pamkolpamab wirri gyagüpitótók, ene wa gonggo tonarrako Godón ilküpdü. Godón Wialómórrón Bóktana enezan bóktanda wagó, "Ngibürr kolpama igó gyagüpi tótókdako wagó, i wirri gyagüpitótókpükümako, a God ma ibü sab [ut-ut nirre] tibiób ilklióbülión gyagüpitótóke." ²⁰ Akó Godón Wialómórrón Bóktana igó ta bóktanda wagó, "Pamkolpama gyagüpi nóma tótókdako igó, i wirri gyagüpitótókpükümako, Lod umula wagó, ibü inzan gyagüpitótókan küp babula." ²¹ Da módóga, darrü pama

myamem ikub koke ki bagür, pam mamoande. Zitülkus módoga, blaman elklaza yabünko yabü morroalóm. ²² Ia ka, Pol, ó Apolos ó Pita ó ini tüp ó arról ó büdül ó errkyá ne elklazako ó elnga ne elklaza - blaman yabünko, ²³ akó e ma Kerrisonakla, akó Kerriso Godóne.

4

Yesu Kerrison [Apostol]

¹ E kibü inzan gyagüpi boman kwarilo igó, ki Kerrison zaget pamakla akó kibü zaget asine, Godón kwindü anikürrün bóktan amgolóm morroal ngabkan pamzan. ² Akó elklaza ngabkan pam wata inzan pam kwarile, pamkolpama eserre igó, i tibiób zaget morroal tólbaelórre tibiób wirri pamab ubi ngarkwatódó. ³ Kürüka wata karian klama igó, e ne kürü nómá zaz aindakla ó darrü pama ne kürü nómá zaz kine. Amkoman, ka enan kólba kokean zaz baindóla. ⁴ Ka umulkókla, ka darrü kolae kla koke tónggapónórró, a ene ma koke amtyanda igó, ka wata dümdüm kla tómbapónórró. Ene wata Lod watóke, kubó kürü nótó zaz kine. ⁵ We ngarkwatódó, e darrü olom zaz ain-gu, zitülkus ene ngürr koke kuri semrróne zaz bainüm. Ene ngürr sab semrróne, Lod Yesu Kerriso nómá tolkomóle. Wa sab zyóndü sidüde, tümündü anikürrün ne klamse akó sab pulkaka tirre pamkolpamab moboküpü ne gyagüpitótókako. Ene ngürrdü, God ugón sab darrpan-darrpan olom yagüre, morroal nótó tónggapónórr.

Korrint Pamkolpamab Ikub Bagür

6 [Zonaretal], ka Apolos akó kólbabóka wialóma yabü darrü kla umul ainüm. Ezan kibü nizan gyagüpi amanikdakla, kürü ubia e ini bóktanbarran [küp ipüdane], “E wata ene kla mamoan kwarilo, wialómorrón ne klame. Darrü kla tónggapón-gu.” Ene igósüm, yabü darrüpa sab ikub koke ki bagür yarilün wagó, darrü umulbain pam wirriana darrü umulbain pamdógab. **7** E inzan gyagüpi tótókgu, zitülkus yabü ia nótó wirrian ninóp ngibürrdügab? Darrü inzan olom babulana. Akó yabü ia darrü kla asine, God koke ne kla nókyenóp? Babula. Zitülkus God ta yabü blaman gyaur kla nülinóp, e ikub bagürgu wamaka ene gyaur kla yabünko, a God koke nülinóp.

8 E gyagüpi tótókdakla igó, yabü ubi ne elklazako samuan ngarkwatódó, yabü blaman asiko! E gyagüpi tótókdakla igó, e mórrrel kolpamóm kuri bainarre samuan ngarkwatódó! A ene amkoman kokea! E kingzan térrmen tómbapóndakla, enana ki, yabü umulbain pam nidipakla, kingzan térrmen koke tólbaeldakla! Kürü ubi igósüma, e amkoman kingzan ki ngyaben kwarila, igósüm ki ta kingzan iade ki ngyaben kwarila yenkü! **9** Zitülkus mórdóga, ka inzan gyagüpi tótókdóla: God kibü, ki apostol nidipakla, kuri sirrbüne tai dómdóm pokodó blaman pamkolpamab obzek kwata, wamaka pam büdülpükü akrranóm kaindako

pam akrran bwóbdü,* da kubó kolpama ibü ola ngabkan kwarile büdülüüm nóma kaindako. Zitülkus módóga, blaman pamkolpama kibü ngabkandako, [anerru] akó ini tüpdü pamkolpam, ia kubó laróga tólbaele kibüka. ¹⁰ Abün pamkolpama igó gyagüpi tótókdako wagó, ki gonggoakla zitülkus ki Kerrisonkü zagetódakla! A e ma gyagüpi tótókdakla igó, e [wirri gyagüpítótókpükümakla] zitülkus e Kerrison amkoman angundakla! Abün pamkolpama igó gyagüpi tótókdako wagó, kibü arüng babula, a e ma gyagüpi tótókdakla, e arüngakla samuan ngarkwatódó! E gyagüpi tótókdakla igó, ene morroala, pamkolpama yabü nóma agürdako, a ene taia, i kibü koke nóma agürdako! ¹¹ Ngaendógab kókó errkyá ini tonarrdó, ki wata alomakla akó nae anónómakla, ki praka mórrkenyórr bameldakla, kibü kle-kle akrrandako, akó kibü müót babulanako. ¹² Ki wirri arüngi zagetódakla kibiób tange. Kibü nóma bamórrdako, ki ma Godón amtindakla ibü bles bainüm. Kibü wirri müp nóma alióndako, ki darrem koke akondakla. ¹³ Kibübóka obae bóktan nóma alióndako panzedó, ki ma ibüka morroal poko bóktandakla. Pamkolpama kibü inzan bangóndako, wamaka ki biza-akla, ó ki tómanpükümakla, suspendógab ne kla bomasdako akó baguldako. Ngaen ene inzan yarilürr,

* **4:9** pam akrran bwób, Mórrke-mórrke módóga: arena. Ini bwóbdü Rrom pamkolpama abün-abün barngin tulmil barngin kwarilürr akó abün pamkolpama ngabkanóm togoblórr. Darrü barngin tulmil módóga, tümün müötüdü kolpama [laeonpükü] ki gazírr kwarilürr akó ngibürr narr larpükü, da i ki nurrbar-inürr.

akó errkyा ene wata inzana.

*Polón Ubi Igósüma, Korrint Pamkolpama Oya
Tonarr Mamoan Kwarile*

¹⁴ Ka ini elklaza igósüm koke wibalómdóla yabü büódan ngibtanóm, a ene igósüm yabü dümdüm akyanüm, zitulkus e kürü moboküpü olmalzanakla. ¹⁵ Enana aprrapórr yabü 10,000 ngabkan pam asiko, Yesun amkoman nidi angundako, yabü ab wata darrpana. Zitulkus módoga, ka Kerriso Yesuka dabyórrünzanla, ka yabü abóm kuri bairru Godón [Morroal Bóktandóma]. ¹⁶ We ngarkwatódó, ka yabü arüngi byaldóla kürükagabi tikó apadóm. ¹⁷ Aebókamde, ka Timotin yabüka zirrapóndóla, kürü moboküpü olomzan nótóke, kürü nótó tangamtinda amkoman moboküpi, Lodka dabyórrün. Wa sab yabü akó umul-umulan ngibtine, ka ia ngyabendóla Kerriso Yesuka dabyórrünzanla, kazan umul baindóla blaman bwób-bwób sosdó.

¹⁸ E ngibürra ikub bagürdakla igó, e wirri kolpamakla, gyagüpi tótókde ka yabüka kokean tamo. ¹⁹ A kari pokoa ka ma sab yabüka tamo, Lodón ne ubi nómá yarile, akó ka sab umul baino ia ini ikub bagür kolpama wata ikikdako, ta ia ene amkomana, Godón arüng ia asine ibüka. ²⁰ Zitulkus módoga, God pamkolpam nómá balngomólda Kingzan, ibü ene bóktana koke amtyanda igó, i Godón pamkolpamako. A Godón arüng ibükama, ne klama amtyanda igó, i Godón pamkolpamako. ²¹ Yabü ia tai laró ubia? Ia ka yabüka bidampükü tamo yabü dümdüm

bütanóm? Ó ta ia ka yabüka tamo [moboküpdü ubidü] akó mómók tonarrpükü?

5

Kol Gómól Asi Yarilürr Korrint Pamkolpamab Sosdó

¹ Amkoman, kolpama pupaindako wagó, kol gómól asine yabü aodó: darrü pama tóba aban kolpükü utóda. Enana Godónbóka umulkók pamkolpama inzan kolae tonarr koke tómbapondako. ² Akó e ikub bagürdakla igó, e arüngpükümakla samuan ngarkwatódó, enana ene kolae tonarr asine! E ia gyaur koke iadeakla ini paman kolae tonarrdó? E ia ene pam koke iade piküp inarre yabiób kwóbbazen pokodó tótókóm? ³⁻⁴ E ki elenarre, zitülkus, enana ka babulóla yenkü büban kwata, kürü samu asine yenkü. Akó ka mibü [Lod] Yesun ngidü oya kuri zaz jórrü, ini tonarr nótó tónggapónórr, wamaka ka yenkü asinla. E nóma kwób bazeno, akó kürü samu asi yarile yenkü akó mibü Lod Yesun arüng asi yarile ola. ⁵ Ini pam amanikamke yabü kwóbbazen pokodógab. Inzande, e ene pam [satanian] tangdó ingrirre, igósüm wa sab azid aenge büban kwata akó wa sab kolae tonarr iade előke, da zid baine Lodón Ngürrdü.

Korrint Pamkolpama Pam Yusle Kolae Tonarr Nidi Tólbael Kwarile

⁶ Yabü ikub bagür morroal kla kokea. E ia umul-kókakla igó, aüd ista kubó zaget apóne ene dudu plaoadó, tai kókó dudu plaoa por

baine? Inzana, ini darrpan paman kolae tonaranme, abün pamkolpama sab aprrapórr kolae tonarr tómbapórre. ⁷ We ngarkwatódó, e ngaep ist amórre, igósüm e küsil plaoazan kwarilo ist-koke, zitulkus e amkoman Godón [kolkal] pamkolpamakla. Zitulkus módóga, Kerriso narrótókórr mibü [aurdü amanóm]. Wa ene [sip] kupozana, Zu pamkolpama ne kla amkaldako [Büdül Kórzyón Tóre] ngürrdü. ⁸ We ngarkwatódó, mi gyagüpi ki ódód kwarila igó, mi Godón pamkolpamakla. Büdül Kórzyón Tóre ngürrdü, Zu pamkolpama blaman ngaep ist amandako. Ene inzana, mi koke ki ngyaben kwarila ngaep tulmil tómbapónde. Mi wata kolaean akó kle-kle tonarr piküp nirre. [Ist-koke Brred Tórem] 7 ngürrüm, Zu pamkolpama ist-koke brred alodako. Ene inzana, mi kolae tulmilpükü koke ki ngyaben kwarila, a mi amkoman moboküpi ki ngyaben akó amkoman bóktan ki büdrrat kwarila.

⁹ Kürü darrü wialómórrón peba mórragdó yabüka, ka inzan wialómórró kagó, “E inkü gómdamat bangun-gu, ngibürr kolpampükü nidi utódako, ibü kol ó morwal koke nidipko.” ¹⁰ Ka tüpan pamkolpamabkwata koke wialómórró, ini kla nidi tómbapóndako ó ubia nibiób azebda abün elklazam ó gazirr-gazirr gómól pam nidipko ó obae god nidi bütókdako. Gaodó kokea ibü kórzyónüm; ibü kórzyónüm e ki narrbarina akó ini tüp ki amgütane. ¹¹ Ka müsirrga ainüm kaindóla, ka nibióbkwata wialómórró. Igósa, e ngibürr kolpampükü gómdamat bangun-gu, tibiób inzan nidi ngibliandako zonaretal Yesun

ngidü, a ma ngibürr kolpampükü nidi utódako, tibiób kol ó morwal koke nidipako, ó ubia nibiób azebda abün elklazam ó obae god nidi bütókdako ó ngibürr kolpamabkwata obae bóktan nidi alióndako panzedó ó ngyepam gor-gorr nidipko ó gazirr-gazirr gómdól pam nidipako. Inzan kolpampükü gómdamal bangun-gu akó e inkü koke alongalo kwarilo.

12-13 Ka yabüka koke wialómórró, tüpan pamkolpampükü gómdamal bangun-gum, zitülkus kürü dümdüm babula sosdó koke nidipko ibü zaz bainüm. God sab ibü wató zaz nirre. E ia yabü sos kugupidü nidipko, ibü koke iade zaz baindakla? Godón Wialómórrón Bóktana enezan bóktanda wagó, “E kolaean pam ki piküp inane yabü kwóbbazen pokodó tótökóm.”

6

Mi Mibiób Darrpan-darrpana Kotóm Koke Ki Bain Kwarila

1 Darrü oloman ongyal asi nóma yarile darrü olompükü yabü aodó akó wa oya nóma idüde kotóm amkoman bangun-koke zazab obzek kwata, wa büód ki yarile! A wa Godón pamkolpamdó ki wame ibü bamtinüm oya ongyal bóktan arrkrrum. **2** E ia umul-kókakla igó, Godón pamkolpama sab elnga ini tüpan pamkolpam idi zaz nirre? Akó zitülkus e sab ini tüpan pamkolpam zaz nirre, e ia gaodó kokeakla kari ongyal zaz bainüm? **3** E ia umul-kókakla igó, mi sab anerru zaz nirre?

Da módóga, e ia gaodó kokeakla darrpan-darrpan ngürrab ongyal zaz bainüm? ⁴ We ngarkwatódó, yabü darrpan-darrpan ngürran ongyal asi nóma kwarile, ene ongyal bóktan sos kolpamidó simarruane zaz bainüm. E nibiób gyagüpi bomandakla igó, ibü ngi babulako, i ta gaodómako yabü ongyal zaz bainüm. ⁵ Ka ini poko wialóma yabü büódan ngibtanóm. Da ia darrü [wirri gyagüpitótókpükü] pam babula yabü aodó, gaodó nótóke amkoman bangun pamab ongyal zaz bainüm? ⁶ A darrü zonareta ma darrü zonaret kotóm ódódda, inzan zazab obzek kwata, amkoman bangun-koke nidipko! Ene wa morroal kokea!

⁷ E yabiób darrpan-darrpan kotóm nóma amarrudakla, e wata kuri bainga Godón ilküpdi, zitülkus yabü tulmil inzan kokeako Godón pamkolpamab tulmilzan. Ia ngibürr zonaretala yabüka dümdüm-koke tonarr alngóndako? I ki tómbapónónóm, ibü kotóm amarrugu! Ia ngibürr zonaretala yabü ilklió bülióndako darrü kla apadóm yabükagab? I ki yazebnóm, ibü kotóm amarrugu! ⁸ A e ma yaib dümdüm-koke tonarr alngóndakla ngibürr pamkolpamidó akó e ibü ilklió bülióndakla darrü kla apadóm ibükagab. Akó ene kolpam yabü zonaretalko!

9-10 E ia umul-kókakla igó, dümdüm-koke tonarr pamkolpama sab ene bwóbdü koke barrbüne God ne balngomólida Kingzan? E ngibürr kolpam ok bain-gu yabü ilklió büliónüm ini bóktane wagó, dümdüm-koke tonarr pamkolpama sab ene bwóbdü barrbüne! Inzan pamkolpama sab ene bwóbdü koke barrbüne

God ne balngomólda Kingzan: Ngibürr pamkol-pampükü nidi utódako ibü kol ó morwal koke nidipko, ó obae god nidi bütókdako, pam gómló akó kol gómló kolpam, pam ngibürr pam nidi ok baindako tibióbka büódan sarrgi térrmen tolbaelóm, kamad pampükü nidi utódako, kamad kolpükü nidi utódako, gómló pam, ubia ne kolpam azebda abün elklazam, ngyepam gorrgorr nidipko, obae bóktan ne kolpama alióndako ngibürrabkwata panzedó, ó gazirrgazirr gómló pam. ¹¹ E ngibürr ngaen inzan pamkolpam kwarilnürřü. A God ma yabü kolae tonarr bagulürr. Wa yabü [kolkal ninóp akó tibitibi amanórr] tóbankü. Akó wa yabü [dümdüm tonarr] pamkolpamón ninóp. Mibü God ene blaman kla tómbapónórr Lod Yesu Kerrisokama akó tóba Samudüma.

Mi Godón Ngi Wirri Kwitüm Ki Emngyelnórre Mibiób Bübi

¹² E ngibürra inzan bóktandakla igó, “Ene wa taia kürü blaman kla tómbapónóm.” Da ka igó bóktandóla kagó, amkoman, a ngibürr kla morroal kokeako kürü tómbapónóm. Ene wa taia kürü blaman kla tómbapónóm, a ka darrü kla koke ok ino kólba alngomólóm arüngi. ¹³ E ngibürra inzan bóktandakla igó, “Alo bikómane akó bikóm aloane.”* Da ka igó bóktandóla

* **6:13** Ngibürr Yesun amkoman angun kolpama Korrintüm ini poko aprrapórr bóktónóp, zitulkus i gyagüpi tótók kwarilürr igó, “Marü büban ubi alom nómada, da ma elo-o. Inzana marü büban ubi sarrgi tonarr tónggapón nómada, da wa taia ene kla tónggapónóm popa kol ó pampükü.”

kagó, amkoman, da God sab ibü nizan kolae nine. Da God mibü büb koke ok bainda kolae sarrgi tonarr tómbapónóm. A mibü büb asine Lodónkü zagetóm. Akó Lod módóga, mibü büb balngomólóm. ¹⁴ God Lodón büdüldügab irsümülürr akó wa sab mibü ta sir sine tóba arüngdügab. ¹⁵ E ia umul-kókakla igó, yabü büb Kerrison büban il tizako? Ka ia Kerrison büban il tiz ipudo akó pam apyón kolan bübdü dayóno? Kokean! ¹⁶ E ia umul-kókakla igó, nadü pama dabyóna pam apyón kolpükü, ibü büba darrpan baindamli? Ene amkomana, zitulkus Godón Wialómorrón Bóktana inzan bóktanda wagó, "Nizana ama darrpan bübüm baini." ¹⁷ Da nadü oloma Lodka dabyóna, ibü samua darrpan baindamli.

¹⁸ E kolae sarrgi tonarr gum angón kwarilünke. Blaman ngibürr ne kolae tonarr, oloma ne kla tólbaelda, ene oya büban kalkumadako, a nadü oloma kolae sarrgi tonarr alngóna, wa tóba bübdü kolae tonarr alngóna. ¹⁹ E ia umul-kókakla igó, yabü ne bübako ene Godón Samuan lgyabi müótakol, yabü büb kugupidü nótóke, God yabü noan nókyenóp? E Godónakla, e yabian kokeakla. ²⁰ Zitulkus módóga, God yabü wirri darrem klame[†] bumiógürr. We ngarkwatódó, e Godón ngi wirri kwitüm ki emngyelnórre yabiób bübi.

Ikik Bókrran Bóktan Kol Bumióg Tonar-rankwata

Wa Taia Yesun Amkoman Angun Pamdó, Kol Amiögüm akó Wankü Utüm

¹ Kürü ubia yabü bamtin bóktan poko akonóm, e ne kla wiselómarre küruka. E wiselómarre igó, “Ene morroalana igó, darrü pama kolpükü koke umtule, be?” ² Ó, ene morroala, a zitulkus abün pamkolpama inkü utódako, ibü kol ó morwal koke nidipko, ene morroal igósa, darrpan-darrpan paman tóbanan kol asi ki warilün akó darrpan-darrpan kolan tóbanan müór asi ki yarilün. ³ Müóra koke ki bangó tóba kolpükü utüm, akó kola dadanzan koke ki bangó tóba müórpükü utüm. ⁴ Zitulkus módoga, kolan dümdüm babula tóba müördü bóktanóm wagó, “Kürü kólbakama ka laró tónggapono kólba bübi,” a ene dümdüm tóba müoran tóbakama. Ene dadan ngarkwatódó, müoran dümdüm babula ene poko bóktanóm tóba bübankwata, a ene dümdüm tóba kolan tóbakama. ⁵ Marü kol ó müór asi nómade, bangón-gu wankü utüm, wata e nizana ubi nóma baini koke utüm kari ngarkwatóm, ugósüma e tére namüli. Da ene kakóm, e yabiób büb akó darrpan pokodó ugón nüdüdi, yabü satania kolae tonarr tómbapónóm alngomól-gum, zitulkus nabea yabiób büban ubi alngomólóm. ⁶ Ka ini poko yabü tangbamti-nüm wialómdóla. Wa arüng bóktan kokea. ⁷ Kürü ubi igósüma, blaman pam kazan kwarile, kol-koke. A darrpan-darrpan pamab tibióban

[gyaur kla] asine Godkagab; darrpan paman go ini gyaur klama, darrüpan go ene gyaur klama.*

Ikik Bókrran Bóktan Ibükwata, Kol-koke Pam akó Kóble

⁸ Ka kol-koke pam, pam-koke kol, akó kóbledó igó bóktandóla wagó, ene morroala yabü metat inzan ngyabenóm kazanla, kol-koke. ⁹ A e ne gaodó koke nómatakla yabiób büban ubi balngomólóm, e kol ó pam ki bumiógnórre. Zitulkus módóga, e o azitüm nabe nómaka kain-dakla, ene morroala kol ó pam bumiógum.

Ikik Bókrran Bóktan Ibükwata, Kol Bumiögürrün Pam akó Pam Bumiögürrün Kol Nidipako

¹⁰ Kol bumiögürrün pam akó pam bumiögürrün kol nidipako, ka yabü ini arüng bóktan akyandóla wagó, darrü kola tóba müór koke ki amgat. Ini arüng bóktan kürükagab kokea, a Lodkagab. ¹¹ A wa ne nómaka amgüte, wa metat inzan ki ngyaben warile, müór-koke. Oya ubi akó amiögüm nómade, wa alkomóle tóba müórdü saul bainüm. Akó müóra tóba kol koke ki zumanik.

Ikik Bókrran Bóktan Ibükwata, Amkoman Bangun-koke Kol ó Morwal Nibióbko

* ^{7:7} gyaur kla: Darrü gyaur kla aprrapórr módóga, morwal kol bumiög. Akó darrü ma módóga, morwal kol bumiög-koke ngyaben kolae tonarr tómbapón-koke. ^{7:10} Metyu 5:32; 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18

12 Ka ne pokó bóktanóm kaindóla kürükagabia, a Lodkagabi koke.[†] E barre, ka yabüka igó pokó bóktandóla wagó, darrü zonaretan kol asi nóma warile, amkoman bangun-koke nótóko, akó wa ubi baindo wankü ngyabenóm, da wa oya koke zumanike. **13** Akó darrü kolan müór asi nóma yarile, amkoman bangun-koke nótóke, akó wa ubi bainda wankü ngyabenóm, da wa oya koke amanike. **14** Zitulkus módóga, amkoman bangun-koke nadü müóra, oya God tóbankü kuri ipüde[‡] oya kolanme. Akó amkoman bangun-koke nadü kolo, oya God tóbankü kuri upude oya amkoman bangun müóranme. Koke ne nóma, God ibü olmal koke ki yazebe, a errkya God ta ibü azebda. **15** A ene amkoman bangun-koke müór ó kolan ne ubi nómada amgatóm, wa ki amgat. Ene pokoa ne nóma tómbapóne, ene amkoman bangun müóra tóba koldó myamem arróbórrón koke yarile, ó ene amkoman bangun kola tóba müórdü myamem arróbórrón koke warile. A gaodó ne nómada, bürrgratgu, zitulkus God mibü paudüdü ngyabenóm wató ngibtaunóp. **16** Kol, marü müóra aprrapórr zid baine marüme. Ene dadan ngarkwatódó, müór, marü kola aprrapórr zid baine marüme.

[†] **7:12** Lodkagabi koke: Yesu wata Zu pamkolpam umul bain yarilürr, igósidi wa ini pokoa kwata koke bóktanórr. [‡] **7:14** God tóbankü kuri ipüde: Ini bóktanan küp inzan kokea igó, ene amkoman bangun-koke müór kuri zid ine. A küp módóga, wa taia tóba kolpükü ngyabenóm akó i nizana amkoman bangun pamkolpam dómamli.

Blaman Darrpan-darrpana Wata Inzan Kwarilo, God Mibü Ne Ngarkwatódó Sirrbünürr

¹⁷ Enana ka ini kla wialóma, blaman darrpan-darrpana wata inzan ki ngyaben kwarilün, Lod yabü ne ngarkwatódó sirrbünürr akó e iazan ngyaben kwarilnürü, God yabü nómá ngibaunürr tóba pamkolpamóm bainüm. Ini we dadan arüng bóktana, ka ne kla arrbündóla blaman sos kugupidü. ¹⁸ Ia darrü paman lgyabi sopae ugón singgapirrún] yarilürr, God oya nómá ngisaunürr? Oya sopae singgapirrún timam koke ki amanik. Ia darrü paman gyabi sopae ugón singgapin-koke yarilürr, God oya nómá ngisaunürr? Oya gyabi sopae koke ki singgapin. ¹⁹ Paman gyabi sopae singgapin wirri kla kokea, akó gyabi sopae singgapin-koke enta wirri kla kokea. Godón gida bóktan pokos mamoanóm amkoman wirri klama. ²⁰ Blaman darrpan-darrpana wata inzan ki ngyaben kwarilün, e iazan ngyaben kwarilnürü God yabü nómá ngibaunürr. ²¹ Ma ia [leba zaget] olom namülnürü, God marü nómá ngimaunürr? Ma gyakolaegu. A marü ne darrü kwat asi nómá yarile popa olomóm bainüm, ene morroala e ene kwat mamoanlo. ²² Gyakolaegu, zitulkus leba zaget olom nótó yarilürr, Lod oya nómá ngisaunürr, wa ma Lodón popa pama. Ene dadan ngarkwatódó, wa popa pam nótó yarilürr

§ **7:19** Godón gida bóktan pokos: Paman gyabi sopae singgapin darrü Godón gida bóktan pokos ta yarilürr, God Zu pamkolpam ne kla nókyenóp. A ini atang pokoa igó klambóka apónda, God ibü ne gida bóktan pokos nülinóp, Yesun amkoman angun pamkolpam.

God oya nôma ngisaunürr Lodka dabyónüm, wa Kerrison leba zaget oloma. ²³ God yabü wirri darrem klame bumiögürr, igósidi e pamab leba zaget kolpamómzan koke ki bainane, ibü bóktan arrkrrudügabi. ²⁴ Zonaretal, blaman darrpan-darrpana wata inzan ki nyaben kwarilün Godkü, e iazan nyaben kwarilnürrü, God yabü nôma ngibaunürr.

Ikik Bókrran Bóktan Morwal akó Kol Bu-miögankwata

²⁵ E wialómarre ibükwata, pam ó kolpükü koke nidi kuri bazurrurr. Kürü arüng bóktan Lodkagabi babula ibükwata. A ka kólba gyagüpítótók pupaindóla. Ka ini pokozan wialómdóla, e gaodómakla kürü amkoman angunüm Lodón gyaur tonarranme kürüka. ²⁶ Zitülkus errkyä wirri müpa tólbaeldako Yesun amkoman angun pamkolpamdó, ka igó gyagüpi tótókdóla, ene morroala e wata inzan kwarilo, ezanakla errkyä, morwal ó kol-koke. ²⁷ Ia ma kol amiögürrünla? Ma darrü kwat ta amkün-gu moba kol amaniküm. Ia ma kol amiög-kokela? Ma kol ta amkün-gu. ²⁸ A ma ne kol nôma zumigo, ma kolae tonarr koke tónggapono. Akó darrü kola, pampükü koke nótó umtule, wa ne müór nôma amige, wa kolae tonarr koke tónggapóne. A kol ó pam nidi bumiögdako, i sab abün müpdü kwarile ini nyabendó, akó kürü ubia e ini müpdü koke kwarilo.

²⁹ Zonaretal, kürü bóktanan küp módoga, ini tonarra kuri tugupurr tübine. Da e errkyadógab gyakolae koke kwarilo ini nyabenankwata.

Kolpükü nidipko, i inzan ki ngyaben kwarilün wamaka ibü kol babulako. ³⁰ Nidi yóndako, i inzan kwarile wamaka i koke yóndako. Bagürwómpükü nidipko, i inzan kwarile wamaka i bagürwómpükü kokeako. Elklaza nidi bumiógdako, i inzan kwarile, wamaka ene elklaza ibü kokeko. ³¹ Da módóga, ini tüpdü ngyaben nidi ódóddako, i inzan kwarile, wamaka i zirrgüp koke artümüldako ene ngyabendó. Zitulkus módóga, mi ini ne tüpdü ngyabendakla, wa blakón pokodó tótókdase tóba blaman elklazapükü.

³² Kürü ubia e gyakolae koke kwarilo. Kol koke nótó kuri zumige, wa zirrgüp artümülda Lodón zagetódó. Wa gyagüpi ódódda, wa ne kla tómbapóné Lodón bagürwóman ngitanóm. ³³ A kol nótó zumiógürr, wa zirrgüp artümülda ini ngyaben elklazadó. Wa gyagüpi ódódda, wa ne kla tómbapóné tóba kol bagürwóman ngitanóm. ³⁴ Da oya ninis gyagüpítótökamli. Müór koke nótó kuri amige ó pampükü koke nótó kuri umtule, wa zirrgüp artümüldo Lodón zagetódó. Oya ubia tóba dudu arról Lodón akyanóm. A müór nótó amiögürr, wa zirrgüp artümüldo ini ngyaben elklazadó. Wa gyagüpi ódóddo, wa ne kla tómbapóné tóba müór bagürwóman ngitanóm. ³⁵ Ka yabiób morroalóm wialómdóla, yabü arrkrrum; ka yabü arüng bóktan koke akyandóla. Kürü ubia, e dümdüm elklaza tómbapónane, Yesun amkoman angun pamkol-pama ne kla ki tómbapón korale akó e yabiób dudu gyagüpítóték Lodón zagetódó irrbürre.

36 Aprrapórr darrü pama gyagüpítótók apadóda tóba arrearón ngul olom koke amiógüm, enana ene ngul oloma gyagüpítótók warilürr igó, "Sab wa kürü kümige." Da solkwat ene pama gyagüpi tótókda wagó, wa tóba arrearón ngul olom morroal koke angónida, zitulkus wa oya koke amiógda. Akó wa aprrapórr o azitüm nabe kainda. Akó wa aprrapórr tóba küp bamkónida wagó, i ki bumigam. Wa ki tónggapó wa ubizane.* Wa kolae tonarr koke tónggapónida. I ki bumigam. **37** A aprrapórr ene pama karrkukus gyagüpítótók esene ene ngul olom koke amiögüm. Akó darrü klama aprrapórr oya koke zirratakda ene ngul olom amiögüm, a wa gaodó yarile tóba ubi mamoanóm. Akó wa tóba gyagüpítótók kuri esene oya koke amiögüm, wa ta dümdüm kla tónggapónida. **38** Da módogá, tóba arrearón ngul olom nótó amiögda, wa dümdüm kla tónggapónida. Da koke nótó amiögda, wa ma tai amkoman morroal kla tónggapónida.

Ikik Bókrran Bóktan Kóbleabkwata

39 Müörpükü kol wa müördü arróbórróno, oya müór arrólzane. A oya müóra ne nóma narrótóke, oya popada darrü pam

* **7:36** Ini atang pokó Grrik bóktane, oya darrü küp módogá: Aprrapórr darrü pama gyagüpi tótókda wagó, wa tóba ngul olom morroal koke angónida, zitulkus wa oya koke ok ainda müór amiögüm. Akó ene ngul oloma aprrapórr tóba müór amiög pail arrgrratódo. Akó ene pama aprrapórr tóba küp bamkónida wagó, oya ngul oloma müór ki amiög. Wa ki tónggapó wa ubizane.

amiógüm tóba ubidügab. A wa inzan pam amige, Lodka nótó dabyórrüna. ⁴⁰ Da kürü gyagüpítótókdóbágab, wa sab wirri bagürwómpükü ngyaben warile, wa ne müór koke nóma amige. Akó ka gyagüpi tótókdóla kagó, Godón Samu ta kürüka asine akó kürü wató tangkamtine ini bóktan wialómóm.

8

Obae Godódó Urdü Amselórrón Ne Alóng Kla

¹ E wialómarre inikwata, obae godódó urdü amselórrón ne alóng kla alióndako. Ene amkomana, e ne poko bóktandakla igó, mibü blamanab umul asine. Pamkolpama elklazabóka nóma umulako, i gyagüpi tótókdako igó, i morroalako ngibürr pamkolpamdóbabi. A pamkolpamab [moboküpüdü ubi] ngibürr pamkolpamdó nómade, ibü amkoman banguna dódórr bainda. ² Darrü oloma nóma gyagüpi tótókda wagó, wa wirri umula, wa ma küsilana umul apadóm, wa umulürrünzan ki yarile. ³ A darrü oloman moboküpüdü ubi Godka nómade, God oyabóka umula.

⁴ We ngarkwatódó, inikwata, obae godódó urdü amselórrón ne alóng kla alióndako, ka bóktandóla kagó: mi umulakla igó, obae god babulako akó God wata darrpana. ⁵ Enana ngibürr godbóka ngibliarrón asiko ia kwitüdü ó tüpdü - (anda, abün “god” akó abün “lod” asiko) - ⁶ mibü wata darrpan Goda. Wa Aba, blaman elklaza noakagab togobórr akó mi noankü ngyabendakla. Akó wata darrpan Lod asine,

Yesu Kerriso, blaman elklaza noakama tólbaelóp akó mi noanme arrólakla.

⁷ A ngibürr amkoman bangun pamkolpam umul kokeako igó, obae god babulako. I wata obae god gyagüpi bomandako, i ngaenzan kain kwarilürr. Da i inzan alóng kla nómá alóngdako, i gyagüpi tótókdako igó, ene alóng kla obae godódó urdù yamselóp. Akó zitülkus ibü gyagüpítótókan arüng tai babula umulüm, ia morroala ó kolaea, ibü gyagüpítótók tómanpükümako. ⁸ A alóng klama mibü Godón minggüpanan koke amarruda. Mi ne koke nómá elóngórre, mi darrü kla koke arerre. Akó mi ne nómá elóngórre, ini klama mibü koke tangtamtirre.

⁹ A e gyagüpi nómá tótókdakla igó, ene wa dümdüma obae godódó urdù amselórrón alóng kla alóngóm, e umul-umul kwarilo, ene klama ibü kolae kwat koke nómtyerre, nibiób gyagüpítótókan arüng babulako. ¹⁰ Aprrapórr ma umulóla obae god babulako, da obae godan [ótók] müötüdü wamo ola alóng kla alóngóm. Akó aprrapórr darrü oloma, noan gyagüpítótókan arüng babula, wa marü asenda alóng kla alóngde. Oya ia arüng koke ekyene alóng kla alóngóm, obae godódó urdù amselórrón alóng kla? ¹¹ Da ini zonaret, noan gyagüpítótókan arüng babula, wa kolae baine marü umulanme. A Kerriso oyankü ta narrótókórr. ¹² Da ma inzan kwata kolae tonarr nómá tónggapóndóla moba zonaretaldó akó i darrü kla tónggapóndako, i ne klambóka gyagüpi tótókdako wagó, ene kolaea, ma Ker-

risoka kolae tonarr tónggapóndóla. ¹³ Da módoga, ka ne darrü kla nóma elóngo akó olgabi kürü zonareta sab darrü kla tónggapóné, enana wa gyagüpi tótókda ene kolaea ene kla tónggapónóm, ka sab alóng kla kokean elóngo, kólba zonaret kolae tonarrdó ódódgum.

9

[Apostolab] Dümdüm

¹ Ka ia popa kokela? Amkoman, ka popadóla, zitülkus ka pamab gidadó arróbórrón kokela. Ka ia apostol kokela? Ia ka mibü Lod Yesun koke eserró? E umulakla wagó, ka Lod Yesun kuri eserró.* Akó e Yesun amkoman angun pamkolpamóm bainarre kürü zagetódágab, ka ne zaget tónggapórró Lodónkü. ² Enana ka apostol kokela ngibürrab ilküpdü, amkoman e yaib umulakla igó, ka we klamla! Zitülkus módoga, e Yesuka dabyórrünakla akó ini klama amtyanda wagó, ka apostolóla.

³ Kolpama kürü nóma zaz aindako,[†] ka kólba bódlangóm kaindóla ini bóktane. ⁴ Igó, ia kibü ene dümdüm babula alo akó anón klamóm kibü zageten darremóm? Amkoman, kibü dümdüm asine! ⁵ Ngibürr apostol akó Lodón zoretal akó Pita[‡] ibü dümdüma tibiób kol inkü tótókóm. Ki ne kol bumiögürrün nóma ki kwarila, kibü

* **9:1** Pol Lod Yesun esenórr wa Zerrusalem wirri basirrdügab nóma wamlórr Damaskus wirri basirrdü. (Apostolab Tórrmen 9:3-5) † **9:3** Ngibürr kolpama bóktónóp igó, Pol apostol koke yarilürr, zitülkus wa darrü kla koke ipadórr ibükagab. ‡ **9:5** Pita Grrik ngia, oya Ibrru ngi módoga: Sipas.

ene dümdüm ia babula kibiób amkoman bangun kol kinkü tótókóm? Amkoman, kibü dümdüm asine! ⁶ O ia wata kótó akó Barrnabas mani zaget tómbapón ki namüli kibiób ngyabenóm?

⁷ Gazirr pama nóma zagetóda tóba kantrri adlangóm, wa ia tóba mani ki amarru yarile tóba gazirr elklaza bumiógüm? Koke! Pama [grreip] zid nóma arítóda, wa ia koke elo-e tóba greipdüğab? Amkoman, wa sab elo-e! Pama [sip] ó [gout] nóma ngabkanda, wa ia ibü ngóm mor sab koke enóne? Amkoman, wa sab enóne!

⁸ Ka ia ini pokó wata pamakanan gyagüpítótókdögab bóktandóla? Koke! Gida-a ia dadan klambóka koke apónda? Amkoman, gida-a inzan bóktanda! ⁹ Zitulkus módoga, Mosesón gidadó igó wialómórróna wagó, "Sye koke ki amel koralón [kauan] tae piküp bainüm alogum, wazan oya zaget tónggapónda, agóltágólde küp ausüm [witüdüğab]."§ Ia God kauabkwata gyakolaeda? Koke. ¹⁰ Ia amkomana, wa ini pokó kibünkü bóktanórr, oya zaget pam nidipakla? Amkoman, ini pokó kibünkü wialómórr, zitulkus nótó kesu angónda akó küp nótó ausda, i nizana ene zaget ki tónggapóni, [gedlóngóm baindi] i sab abülan pokó ipüdi. ¹¹ Zitulkus samuan morroal küp kidi baritóp yabü aodó, da wa taia ki ne büban elklaza yabükagab nóma yazebrre. ¹² Zitulkus

§ **9:9** Ma Duterronomi 25:4 ngakanke. Kauan dümdüm asi yarilürr alo apadóm tóba zagetódögab. Dadanzan apostolab dümdüm asi yarilürr ibü ngyaben elklaza azebóm we pamkol-pamđögab, i nibióbka amgoldako akó umul baindako.

ngibürr Godón zaget pamab dümdüm asine yabükagab ngyaben elklaza azebóm, amkoman, kibü dümdüm wirria ibü dümdümdügab.

A ki ma ini dümdüm koke mamunóp. Da ki azid aengóp, a ki elklazam koke batop, igósüm ki Kerrisonkwata Morroal Bóktanan kwat anómóm koke kwarilürr. ¹³ Amkoman, e umulakla igó, [Godón Gyabi Müótüdü] nidi zagetódako, i darrü poko apadódako ene alo klamdógab, pamkolpama ne kla amarrudako Godón Gyabi Müótüdü Godón aliónüm. [Altadó] nidi zagetódako, i kari murr poko azebdako ene [urdü amsel lardógabi], pamkolpama ne kla amarrudako altadó Godón aliónüm. ¹⁴ Ene dadan ngarkwatódó, Lod arüngi bóktanórr wagó, Morroal Bóktan nidi adrratódako, i gaodó ki kwarilün ngyaben elklaza azebóm ibükagab, ibü bóktan nidi arrkrrudako.

¹⁵ A ka küób darrü inzan dümdüm kokean mamoarró. Akó ka ini poko igósüm koke wialómdóla igó, e sab kürüka inzan elklaza tólbael kwarilo. Ka ne ngyaben elklaza nóma ki yazeba darrü olomdógab, ka kólba dümdüm ki imrüka ikub bagürüm igó, ka darrü kla koke ipadórró yabükagab. Kürü büdülmü morroala ngyaben elklaza azebdógab. ¹⁶ Kürü dümdüma ikub bagürüm, a igósidi kokea, ka Yesunkwata Morroal Bóktan büdrratdóla. Zitulkus módoga, ene wata Lod tüób kürü nótó kyalórr Morroal Bóktan büdrratám. Da módoga, ka ne Morroal Bóktan koke nóma büdrratlo, oya ngürsila sab tame kürüka! ¹⁷ Ka ne kólba gyagüpítótókdógab Morroal Bóktan nóma büdrratlo, kürü dümdüm asi yarile darrem kla apadóm. A zitulkus ka ene

kla koke tólbaeldóla kólba gyagüpitótókdágab, ka tólbaeldóla zitülkus Lod kürü kyalórr tólbaelóm, gyagüpi tótókde igó wa, ka sab morroal tólbaelo. ¹⁸ Da kürü darrem laróga? Wata ini kla: Morroal Bóktan büdrratatóde, ka wata popa tólbaeldóla, igósüm ka kólba dümdüm koke mamoalo Morroal Bóktan büdrratatóde.

*Pol Nyabelórr Izan, Wa Yesunkwata Morroal
Bóktan Nibióbka Büdrratlórr*

¹⁹ Enanla ka popadóla akó darrü paman kokela, ka kólba [leba zaget] pamzan baindóla blaman pamkolpamndó, abün pamkolpam azebóm Kerrisonkü. ²⁰ Zu pamkolpamndó, ka Zu pamzan baindóla, Zu pamkolpam azebóm. Ibüka, Mosesón gida murrdü nidi nygabendako, ka ibüzan baindóla gida murrdü nygabende, ibü azebóm gida murrdü nidi nygabendako, enanla ka küób gida murrdü koke nygabendóla. ²¹ Ibüka, Mosesón gida kalkuma nidi nygabendako, ka ibüzan baindóla, gida kalkuma nygabende, ibü azebóm, gida kalkuma nidi nygabendako, enana ene inzan kokea igó, ka Godón gida kalkuma nygabendóla, a ka wa Kerrison gida murrdü nygabendóla. ²² Ka inkü nómádóla, noan gyagüpitótókan arüng babula,* ka darrü kla koke tónggapóndóla, i nekwata gyagüpi tótókdako wagó, ene kolaea. Ene igósüm, ibü azebóm, noan gyagüpitótókan arüng babula. Ka Kerrisonkwata Morroal Bóktan nóma adrratdóla blaman ia-ia kolpamndó, ka ibüzan nygabendóla, igósüm ka aprrapórr

* **9:22** noan gyagüpitótókan arüng babula: Ma atang opor 8:7 ngakanke.

ngibürr zid ninünümo, abün-abün kwate. ²³ Ka ini blaman kla igósidi tómbapóndóla [Morroal Bóktan] ayom, igósüm ka sab ene morroal elklaza yazebo, God ne [alkamül-koke bóktan] tónggapónorr pamkolpamkdó, Morroal Bóktan amkoman nidi angundako akó mamoaandako.

Mi Wirri Arüngi Buso Kwarilo Darrem Kla Apadóm

²⁴ E ia umul-kókakla igó, buso barngindü blaman buso pama busodako, da wata darpana apadóda darrem kla? E wata inzan wirri arüngi busurre, wazan busoda darrem kla apadóm. ²⁵ Blaman pam, ubi nibióbe barnginüm, tibiób büb balngomóldako blaman kwata: I wirrianbóka bütanindako akó i darrü kla koke tónggapóndako, ibü büb ne klama kena kolae yó. I ene kla go igósüm tómbapóndako pórngae-e tónggapórrón singül müóngdur apadóm, sab ne darrem klama kolae baine. A mi go mibiób balngomóldakla, ene darrem kla apadóm, sab ne klama kokean kolae baine. ²⁶ We ngarkwatódó, ka inzan pamzan koke busodóla, popa nótó busoda. Ka inzan pamzan koke gazirrdóla, tang popa nótó amanda. ²⁷ Koke, ka kólba büb karrkukus aindóla oya alngomólóm, igósüm ka kólba darrem kla koke areno kürü bóktan amgol kakóm, buso pamzan amanikdako buso barngindügab, zitülkus wa barngin gida koke mamoañorr.

10

Arüng Ikik Bókrran Bóktan Obae Godabkwata

¹ [Zonaretal], ka ini poko wialóma, zitülkus kürü ubia yabü akó umul-umulan ngibtanóm laróga tómbapónórr kibü abalbobataldó, i nóma agóltagól kwarilürr [ngüin-koke bwóbdü]. Moses ibü blaman Izipt kantrridügab yusürr. Pülpül pokoa ibü balngomól akó adlang yarilürr, God ne kla ingrinürr. Akó i blamana ogoblórr maluana, mólög tüpdüma, nae aodó ne nürrgrratórr, wamaka griamli nizan kwata.

² Ene inzan yarilürr, wamaka i blamana [baptaes bainóp] ene pülpül poko-e akó malu nae-e, Mosesón mamoaan pamkolpamóm bainüm. ³ I blamana dadan alo kla elop, God ne kla tókyenóp kwitümgab ⁴ akó i dadan nae enónóp, God ne kla nökyenóp, zitülkus i ene ingülküpüdügab anón kwarilürr, God ibü ne kla nómtyenóp akó inkü ne klama wamlórr. Da amkoman ene ingülküp Kerriso yarilürr. ⁵ A mi umulakla igó, God ibü barredó bagürwóm-koke yarilürr, zitülkus ibü büb muru arngerrón kwarilürr ngüin-koke bwóbdü.

⁶ Ini elklaza tólbaelóp, mibüka okaka amzazilüm sab laróga tómbapóne ibüka, nibiób wirri ubi kolaean elklaza tólbaelóma, igósüm mi inzan pamkolpamóm koke bairre. ⁷ Obae god [bütkgu], ibü ngibürrazan kain kwarilürr. Godón Wialómórrón Bóktana enezan bóktanda wagó, “Ene pamkolpama bobrranórr alom akó anónóm, akó bórrangórr barnginüm akó zilüm, obae god bütökde.” ⁸ Mi koke ki ut

10:1 Bazeb Tonarr 13:21-22; 14:19-29 **10:3** Bazeb Tonarr
16:35 **10:4** Bazeb Tonarr 17:6; Bótang Peba 20:11 **10:7**
Bazeb Tonarr 32:6

kwarila inkü, mibü morwal ó kol koke nidipko, ibü ngibürrazan kain kwarilürr - akó olgabi darrpan ngürr kugupidü 23,000 pamkolpama nurrbarinürr. ⁹ Mi Kerrison koke ki apók* kwarila, ibü ngibürrazan kain kwarilürr - akó olgabi ibü gwara tokrralórr. ¹⁰ Akó e murrkurr akrran-gu, ibü ngibürrazan kain kwarilürr - akó olgabi pamkolpam kolae bain anerrua ibü ekrranórr.

¹¹ Ini elklaza tólbaelóp ibüka, mibüka okaka amzazilüm sab laróga tómbapóne ene kolpamdó, dadan elklaza nidi tómbapondako izan. Akó ini elklaza wialómórrón kwarilürr Godón Wibalómórrón Bóktandó, mibü ikik bokrran bóktan aliónüm ini elklaza tómbapón-gum, zitulkus mi we tonarrdó ngyabendakla, Lod Yesu Godón zaget kuri elakónórr mibü zid bainüm akó wa kari pokoa alkommólóm. ¹² We ngarkwatódó, ene oloma, gyagüpi nótó tótókda wagó, wa karrkukus zamngólda, wa wata umul-umul yarile igó, wa koke aupe Godkagabi! ¹³ Yabüka nadü klama tamórr, yabü balngomólóm kainüm kolae tonarr tómbapónóm, ene klama ngibürr pamkolpamdó ta tamórr. Akó God igó oloma, e gaodómakla noa amkoman angunüm. Wa ok ainda darrü klama yabüka sab tame, yabü balngomólóm kainüm kolae

10:8 Bótang Peba 25:1-18 * **10:9** apók, oya küp módogá: Isrrael pamkolpama murrum akó murrkurr bokrran kwarilürr, zitulkus i amkoman koke angun kwarilürr wagó, God gaodó yarilürr ibü ngabkanóm. Akó i ta murrum akó murrkurr bokrran kwarilürr kókó God ngürsilüm bainürr, da i oya zao-zao tonarr apók kwarilürr. **10:9** Bótang Peba 21:5-6 **10:10** Bótang Peba 16:41-49

tonarr tómbapónóm, a wa yabü gaodó nirre ene klamdó bóka bamgünüm. Darrü klama yabü nómá balngomólóm kainda kolae tonarr tómbapónóm, God kwat alóte yabü mamoanóm, igósüm e gaodó kwarilo bórrangóm kolae tonarr tómbapón-gum.

¹⁴ We ngarkwatódó, kürü moboküp gómdamal, e kórzyón kwarilünke obae god bütókgum. ¹⁵ Ka yabüka bóktandóla wamaka e gyagüpitótókpükü isakla; kürü bóktan e yaib zaz inam. ¹⁶ Mi waenpükü kübüldügab nómá anóndakla Lodón büdül gyagüpi amaniküm, mi Godón eso akyandakla. Mi kübüldügab nómá anóndakla, ia igó kokea, wamaka ene anóna mibü darrpan pokodó amarruda Kerrison óepükü? Akó mi ne brred alkamüldakla, mi ene brred nómá alodakla, ia igó kokea, wamaka ene aloa mibü darrpan pokodó amarruda Kerrison bübpükü? ¹⁷ Zitülkus darrpan brred asine, mi darrpan bübakla, enana mi abün nidipakla, zitülkus mi blamana ene darrpan brred alodakla.

¹⁸ Isrrael pamkolpam gyagüpi amónam. I lar nómá imarruóp [alta] kwitudü amselóm, i akó [prrista] darrü murr poko elóngóp. Ia i inzan kwata koke emtyenóp, ene klama ibü Godkü darrpan pokodó imarrurr, ene alta noane? Anda, ene inzana. ¹⁹ Ka inzan koke bóktanóm kaindóla igó, ene [urdü agasil laran] murr, obae godódó ódódórrón ne klama, wa darrü wirri klama, ó igó, obae god darrü wirri klama. ²⁰ Koke, a

ka igó bóktanóm kaindóla, Godónbóka umulkók pamkolpama ne urdü agasil lar amarrudako, i ene kla kolae samudü amarrudako akó Godka koke. Akó kürü ubi kokea, e darrpan pokodó koke togobo kolae samupükü. ²¹ E gaodó kokeakla Lodón kübündügab anónóm akó kolae samuab kübündügab ta inzan; e gaodó kokeakla Lodón tógaldógab alom akó kolae samuab tógaldógab ta inzan. ²² Ó ia mi darrü kla tónggapónóm kaindakla, gyagüp kolaea Lodón amkalóm? Ia e gyagüpi tótókdakla igó, mibü arüng wirriana oya arüngdüğabi?

Mi Popa Elklaza Koke Tómbapórre, Enana Mi Gyagüpi Tótókdakla Wagó, Ene Taia

²³ E ngibürra inzan bóktandakla wagó, “Ene wa taia kürü blaman kla tómbapónóm.” Da ka igó bóktandóla kagó, amkoman, a ngibürre kla morroal kokeako tómbapónóm. Ene wa taia kürü blaman kla tómbapónóm, a ngibürre klama koke tangamtindako kürü amkoman bangun dódórr ainüm. ²⁴ Darrü oloma wata igó koke gyagüpi wame wagó, morroal ia laróga tóbanankü, a akó igó gyagüpitótók ki ipa, morroal ia laróga ngibürre kolpamabkü.

²⁵ Yabü taia blaman alóng kla alóngóm, e ne kla bumiógdakla alóng kla bumióg bwóbdü. Zitülkus babula yabü abün-abün gyagüpitótók azebóm akó yabiób bamtinüm igó, ene alóng klama nubógab tame, akó ia taia ó koke ene kla alóngóm. ²⁶ Zitülkus módóga, Godón

Wialómórrón Bóktana igó bóktanda wagó, "Ini tüp Lodóne, akó blaman ne elklazako ini tüpdü."

²⁷ Darrü amkoman bangun-koke pama yabü noma ngibaune alom tóba müötüdü, akó yabü ubi tótókóma, e eloane yabü obzek kwata ne alo kla arrbünda. Zitülkus babula abün-abün gyagüp azebóm akó yabiób bamtinüm igó, ene alóng klama nubógab tame, akó ia taia ó koke ene kla alóngóm. ²⁸ A darrü oloma ne yabü noma nilórre igó, "Ini alóng kla urdü agasil larzan idódürr obae godódó," da e alónggu ene olomanme, yabü nótó umul-umulan ngibtanórr. Akó e darrü kla koke tónggapónane, darrü olom ne klama ainda tónggapónóm, kolae ne klame tóba gyagüpitótók ngarkwatódó. ²⁹ Ka koke bóktóna igó, e koke elóngane igó zitülkusanme, e yaib gyagüpi tótókdakla igó, e alónggu, a e koke elóngane, zitülkus ene oloma gyagüpi tótókda wagó, e alónggu. Zitülkus módoga, ka noma gyagüpi tótókdóla kürü taia darrü kla tónggapónóm, darrü oloman dümdüm babula bóktanóm igó, ka ene kla koke tónggapono be? ³⁰ Ka ne Godón noma eso ekyeno, ka ne alo alom kaindóla, darrü oloman dümdüm babul yarile kürü kolae bóktan akyanóm, ka ne alo elo-o, ka eso ne alom ekyena be? A ka ene alo koke elo-o, darrü olom zitülkus akyan-gum kürü kolae bóktan akyan-gum.†

10:26 Wórr Peba 24:1 † **10:30** Grrik bóktane tange wibalómórrón pebadó ini dómdóm poko babula, a ki gyagüpi tótókdakla Polón gyagüpitótók inzan yarilürr. Zitülkus módoga, ini poko darrpan ngarkwatódóma Polón ne poko wialómorr atang pokodó 32-33.

³¹ Da módóga, ia e sab eloane ó enónane ó ia e sab laró tónggapónane, e blaman elklaza tóbapónamke Godón ngi wirri kwitüm amngyelóm. ³² E darrü kla tónggapón-gu, darrü oloma yabükagab tikó kena ipa, enana wa gyagüpi tótókda wagó, wa ini kla koke ki tónggapóné. E ini kla tónggapón-gu darrü pamdó, ia wa Zu pam, Zu-koke pam, ó Godón sos pam. ³³ Kürükagab tikó ipüdamke. Ka blaman elklaza tólbaeldóla we ngarkwatódó, blaman kolpam kürü tonarrdó ubi kwarile. Ka wata igó koke gyagüpi tótókdóla igó, morroal ia laróga kólbanankü, a ka akó igó gyagüpitótók asendóla, morroal ia laróga ngibürr kolpam-abkü, igósüm God ibü zid nirre.

11

¹ E kürükagab tikó ipüdamke, ka Kerrisok-agabzan tikó apaddóla.

Singül Ngablaao Tonarr Godón [Ótókde]

² Ka yabü bagürdóla, zitulkus e kürü gyagüpi ódóddakla blaman elklazadó akó zitulkus e Yesunkwata umulbain bóktan mamoandakla, ka yabuzan umul ninarre. ³ A kürü ubi wa igósüma, e [küp emzyetórre] igó, blaman pamab singül wa Kerriso-e, akó kolan singül wa müóra, akó Kerrison singül wa Gode. ⁴ Blaman pama nidi tóredako ó [prropetzan nidi bóktandako] tibiób singül ngablaorrónzanako, i tibiób singül* büódan ngibtandako. ⁵ A blaman kola nidi

* **11:4** tibiób singül, wa aprrapórr Kerrisonbóka apónda.

tóredako ó prropetzan bóktandako tibiób singül ngablaorrón-kokezanako, i tibiób singül büódan ngibtandako,[†] zitülkus ene inzana, wamaka ibü singül balükürrünako. ⁶ Darrü kola ne tóba singül koke nóma ngablo-e, wa tóba órrngóen tugupanan ki singgalgón! A zitülkus ene büódan klama kolan tóba órrngóen tugupanan singgalgónóm ó blaman alüküm, wa tóba singül ki ngablaao. ⁷ Darrü pama tóba singül koke ki ngablaao Godón ótökde, zitülkus wa Godón dandang ngarkwatódó tónggapórróna akó wa Godón [wirri kómal zyón] ongang apónda. A kola ma paman wirri kómal zyón ongang apóndo, da wa tóba singül ngablo-e Godón ótökde. ⁸ Kola paman wirri kómal zyón ongang apóndo, zitülkus pama koldógab koke tamórr, a kola pamdógab katókórr. ⁹ Akó God pam igósüm koke tónggapónórr kol tangamtinüm, a God kol tonzapónórr pam tangamtinüm.[‡] ¹⁰ We zitülkusdü akó anerruabbókamde, kola tóba singül ngablo-e timamzan amtyanóm wagó, oya müóran balngomól arüng asine. ¹¹ A Lodka dabyórrünzana, kol tebe kokeo pamdógab; pam

[†] **11:5** Korrint wirri basirrdü, Polón nyaben tonarrdó, ene kolae yarilürr igó wa, kola tibiób singül koke ki ngablaao kwarilürr. Singül ngablaode, kola amtyan warilürr igó, oya müór asi yarilürr akó wa tóba müóran tangdó warilürr. Wa ne tóba singül koke nóma ki ngablaao waril, wa tóba müór büódan ki ngitanórr. **11:8** Bwób Zitül 2:21-23 [‡] **11:9** Ma aprrapórr igó poko gyagüpi tótókdóla wagó, Pol pam koke ok ainda tóba kol tangamtinüm. Da inzan kokea. Wa ini poko wialómórr, zitülkus God ngaen-ggópan pam tónggapónórr, da solodó wa kol tónzapónórr pam tangamtinüm.

ta tebe kokea koldógab. ¹² Zitülkus módóga, kolazan pamdógab katókórr, ene ta inzana, pam kola alngumildo. A blaman elklaza ma Godkagab tótókdako.

¹³ E yabiób gyagüpítótók yaib ipüdam: Ia taia kola Godka tóre akom tóba singül ngablaokoke? ¹⁴ Mibü pamkolpamab bökam tumtuma yabü inzan bómtyanda wagó, paman ne kokrrap órrngóen asi nóma kwarile, ini klama oyaka büód ódódda, ¹⁵ a kolan ne kokrrap órrngóen asi nóma kwarile, ene oya agür ódódda. Zitülkus módóga, God oya kokrrap órrngóen igósüm okyanórr, tóba singül ngablaom. ¹⁶ A darrü oloman ne ubi nómada ongyalóm ini bóktanankwata, oya ki umul yó igó, kibü wata ini bökam tumtuma, akó ngibürr Godón sos pamkolpamab ta wata ini bökam tumtuma.

Lodón Gyagüpi Amanik Alo

¹⁷ A igó umulbain bóktan alióndi ka yabü koke bagürdóla, zitülkus e nóma kwób bazendakla, kolaea tómbapónda a morroala koke. ¹⁸ Ngaen-gógópan kürü ubi bóktanóma igó, ka arrkrruddóla wagó, e nóma kwób bazendakla sos pamkolpamzan, e yaib bürrgrratódakla darrü-darrü kopodó akó ka ini bóktan karianbóka amkoman angundóla. ¹⁹ Anda, darrü zitülkus asine yabü bürrgrratóm kopo-kopodó, igósüm amkoman moboküppükü nidipako tibiób okaka bairre yabü aodó. ²⁰ E nóma kwób bazendakla darrpan pokodó, ene Lodón Gyagüpi Amanik Alo kokea, e ne kla alodakla. ²¹ Zitülkus módóga, alo tonarr nómada, e ngibürra yabióban alo

kla singül kwata alodakla. Olgabi ngibürr go alomako, akó ngibürra go abün waen anóndako da gorrgorr baindako. [§] ²² Wai! Yabü müót babulako alom akó anónóm kugupidü? O ia e gyagüpi tótókdakla igó, Godón sos wata kari klama akó ia e elklaza-koke kolpam büódan ngibtandakla? Wai! Ka dama ia poko bóktono yabüka? Ka ia yabü nagürnünümo? Kokean!

²³ Ka yabü koke bagürdóla, zitülkus ka Lod Yesukagab ne umulbain bóktan ipadórró, ka yabü ta umul ninarre. Igó, ene irriüb Zudas Lod Yesun wirri pamab tangdó nóma ingrinürr, Lod Yesu dudu brred ipadórr, ²⁴ akó Godón eso akyan kakóm, wa syórr yangónórr akó bóktanórr wagó, “Ini kürü bübe, ka yabü mørroalóm ne kla akyanóm kaindóla. Ini poko metat olngolónke kürü gyagüpi amaniküm.” ²⁵ Ibü alo kakóm, Yesu dadanzan ene waenpükü kübül ipadórr, da wa bóktanórr wagó, “Ini waenpükü kübül Godón küsil [alkamül-koke tónggapórrón bóktana]. Kürü óean bökana arüng akyanda. E ini kübüldügab nóma anón kwarilo, ini poko metat olngolónke kürü gyagüpi amaniküm.” ²⁶ Da blaman tonarr e ini brred nóma alo akó ini kübüldügab nóma anón kwarilo, e Lodón büdül pupaindakla kókó wa tolkomóle.

²⁷ We ngarkwatódó, brred nótó elo-e ó Lodón kübüldügab nótó enóne Lodón ubi koke ngarkwatódó, wa sab kolae tonarr tónggapóne

§ **11:21** Ene tonarrdó, Lodón Gyagüpi Amanik Alo dudu alo yarilürr, igó koke igó, wata brred poko akó waen sokol. **11:25**
Bazeb Tonarr 24:6-8; Zerremaea 31:31-34

Lodón büb akó óedó. ²⁸ Da e yabiób ngaenggópan bapinane, ene kakóm, brred eloane akó kübüldügab enónane. ²⁹ Zitülkus módoga, nótó nóma elo-e akó enóne Lodón büb amzyatkoke, oya sab zaz irre, wa ne ngarkwatódó aloda akó anónda. ³⁰ We zitülkusdü, abiün kolpam yabü aodó ibü arüng babulako akó abiün azidako, akó dokyanana kuri narrbarinürr. ³¹ A mi ne tai mibiób nóma bapirre, mibü zaz koke tirre. ³² Da Lod mibü nóma zaz bainda, wa mibü dümdüm bainda, igósüm mibü sab elnga koke zaz tirre akó [kolaean darrem] tókyerre ini tüpan pamkolpampükü.

³³ Da módoga, kürü zonaretal, e nóma kwób bazelo alom, e yabiób bókyan kwarilo. ³⁴ Darrü olom ne aloa nóma apadóda, wa ngaen-gógópan tóba müötüdü ki elo, igósüm Lod yabü koke zaz nirre, e nóma kwób bazelo. Akó ngibürr elklazabkwata ka sab yabü ikik bökrran bóktan nülinünümo, ka nóma tamo.

12

Godón Samuan |Gyaur Kla|

¹ Zonaretal, e wialómarre Godón Samuan gyaur klamabkwata. Kürü ubi yabü akó umul-umulan ngibtanóma, amkoman bóktan ia laróga ini klamabkwata. ² E umulakla igó, e Godónbóka umul-kók pamkolpam ne tonarrdó kwarilürr, darrü klama yabü ilklió bülión yarilürr klekle kwatódó tótókóm akó yabü imarrurr obae god [ótókóm], bóktan-koke ne elklazako. ³ We ngarkwatódó, ka yabü igó pokó byaldóla, darrü olom babula Godón Samu-e nótó bóktanda

wagó, "Yesu amórrórrón ki yarile," akó darrü olom gaodó kokea igó bóktanóm wagó, "Yesu [Lode]," wata wa Godón Samu-e bóktanda.

⁴ Darrü-darrü samuan ngarkwatódó gyaur kla asiko, a ene wata dadan Samua argrratóda. ⁵ Darrü-darrü zaget asiko, a ene wata dadan Loda. ⁶ Darrü-darrü elklaiza asiko tólbaelóm, a ene wata dadan Goda arüng akyanda blaman amkoman bangun pamkolpamdó ene elklaza tólbaelóm. ⁷ God darrü-darrü gyaur kla gailda darrpan-darrpan amkoman bangun kolpamdó, igó pokó okaka amzazilüm igó, Godón Samu asine. Wa ini kla igósüm tónggapónda blaman amkoman bangun kolpamab morroalóm. ⁸ Darrü olom God [wirri gyagüpítótók] bóktan akyanda tóba Samudüma, darrü wa go umul bóktan* akyanda dadan Samudüma. ⁹ Darrü pam wa go kar-kukus amkoman bangun akyanda ene dadan Samudüma, darrü wa go gyaur kla akyanda azid kolpam dólóng bainüm ene dadan Samudüma. ¹⁰ Darrü wa go arüng akyanda [arüng tonarr] tólbaelóm, darrü wa go [prropetan bóktan] akyanda, darrü wa go wirri gyagüpítótók akyanda morroal akó kolae samu bómzyatóm, darrü wa go darrü-darrü umul-kók bóktan† akyanda bóktanóm, akó darrü wa go gaodó

* **12:8** umul bóktan, wa aprrapórr igó pokobóka apónda, God ne kla okaka imzazilürr ó wa aprrapórr igó umulbóka apónda, Yesunkwata Morroal Bóktanbóka umul. † **12:10** umul-kók bóktan, Mórrke-mórrke mórdóga: tongues. Oya küp nisamli: mogob pamkolpamab bóktan ó igó bóktan ngibürr pamkolpam gaodó kokeako küp umulüm.

ainda umul-kók bóktan müsirrga ainüm. ¹¹ Da blaman ini ne elklazako darrpan dadan Samua tólbaelda, akó wa ene gyaur kla arrgratódá tóba ubi ngarkwatódó darrpan-darrpan amkomán bangun olomdó.

Mi Blaman Inzanakla, Wamaka Mi Darrpan Bübakla

¹² Paman ne bübe darrpana, enana oya büban abün il tiz asiko. Akó enana blaman oya büban il tiz abünako, i darrpan büb tónggapóndako. Inzana mi blamana darrpan büb tónggapóndakla, zitülkus mi Kerrisoka dabyórrünakla. ¹³ Zitülkus módóga, Godón Samua mibü blaman [baptaes tinóp] darrpan büb tónggapónóm, ia mi Zu kolpamakla ó Zukoke kolpam, [leba zaget] kolpam ó leba zaget-koke kolpam, akó God tóba darrpan Samu tókyenóp mibü büb kugupidü ngyabenóm.

¹⁴ Anda, paman büb darrpan il tiz kokea, a oya büban abün il tizako. ¹⁵ Wapóra ne nóma ki bóktóne wagó, "Zitülkus ka tang kokela, ka büban kokela," wa koke bólene büban il tizüm bainüm. ¹⁶ Akó güblanga ne nóma ki bóktóne wagó, "Zitülkus ka ilküküp kokela, ka igósidei büban kokela," wa koke bólene büban il tizüm bainüm. ¹⁷ Dudu büb ne ilküküp nóma ki yarile, wa ia ki arrkrru yarile? Dudu büb ne güblang nóma ki yarile, wa ia ki ilang bapón yarile? ¹⁸ A wa inzana, God ene büban il tiz büb kugupidü irrbünürr, ibü blaman darrpan-darrpan, wa wata iazan ubi bainürr. ¹⁹ I ne darrpan büban il tiz nóma ki kwarile, büb wa

ne ki yarile? ²⁰ Wa inzana, büban abün il tizako, a büb ma darrpana.

²¹ Da ilküküp gaodó kokea tang ayalóm wagó, "Ka marükamóm kokela!" Ó singül gaodó kokea wapór ayalóm wagó, "Ka marükamóm kokela!" ²² Koke! Mi ne büban il tizabkwata nóma gyagüpi tótókdakla igó, ibü arüng babula, ibü ma zaget asiko. ²³ Akó mi ne büban il tizabkwata nóma gyagüpi tótókdakla igó, ibü ngi karianbóka babulako, mi ibü morroal püti baindakla mórrkenyörri wirri ngi bamelóm. A mi ne büban il tiz okaka koke nóma byóndakla, mi morroal ngablaodakla. ²⁴ Dakla mi ne büban il tiz nóma okaka byóndakla, ibü zitülkus babula ngablaom. A God tüób büban il tiz darrpan pokodó inzan irrbünürr igó, wa wirrian ngi batenda ene büban il tizdü ngi babulan nibióbko. ²⁵ Ene igósüm, kopo-kopodó bürrgrrat babul ki yarile, a darrpan-darrpan il tiza tibiób darrpan ngarkwatódó ki ngabkan kwarile. ²⁶ Darrü büban il tiza ne azid nóma aeng yarile, blaman büban il tiza wankü azid aeng kwarile; darrü büban il tiza ne wirri ngi nóma apad yarile, blaman büban il tiza wankü bagürwóm kwarile.

²⁷ E Kerrison bübakla, akó e darrpan-darrpan oya büban il tizakla. ²⁸ Akó sos kugupidü God ngibürr kolpam irrbünürr sos pamkol-pam tangamtinüm: ngaen-gógópan wirri idipako, [apostol], nis ngim [prropet], aüd ngim Godón bóktan umulbain pamako. Ene solkwat, arüng tonarr nidi tólbaeldako, akó gyaur kla nibióbko azid kolpam dólóng bainüm, pamkol-

pam nidi tangbóleandako, pamkolpam nidi balngomoldako akó darrü-darrü umul-kók bóktane nidi bóktandako. ²⁹ Blaman ia apostolako? Blaman ia prropetako? Blaman ia Godón bóktan umulbain pamako? Blamana ia arüng tonarr tólbaeldako? ³⁰ Blamanab ia ene gyaur kla asiko azid kolpam dólóng bainüm? Blamana ia umulkók bóktane bóktandako? Blamana ia umulkók bóktan müsirrga aindako? ³¹ Koke. A yabü wirri ubi asi ki yarilün wirrian gyaur kla azebóm Godón Samudügab, pamkolpam tangbamtinüm ne gyaur klamko.

Akó errkyadan ka yabüka müsirrga ainüm kaindóla morroalan kwat ngibürr k watódögabi.

13

[Moboküpdu Ubi]

¹ Ka ne pamakanab bóktane nóma bóktalo akó anerruab bóktane, a kürü moboküpdu ubi ma babula ngibürrdü, ka wamaka belóla wirrianbóka bongande ó walipla güblang kur bódeande. ² Aprrapórr kürü [gyaur kla] asine [prropetzan bóktanóm] akó ka gaodómla blaman kwindü anikürrün bóktanab küp akó blaman umulab küp umulüm. Akó aprrapórr kürü wirri amkoman bangun asine igó, podo banenóm. A kürü ma moboküpdu ubi babula ngibürrdü, ka inzanla, kürü küp babula. ³ Ka ne kólba blaman elklaza elklaza-koke kolpam nóma nülinünümo akó ka ngibürr pamkolpam ok

ninünümo kürü büb uri setanóm ka arrólzanla,* da ka narrótoko, a kürü ma moboküpdu ubi babula ngibürrdü, ini elklaza kürü kokean tangkólerre.

⁴ Darrü oloman moboküpdu ubi ngibürrdü nómade, wa zao-zao akó morroal tonarra. Akó gyagüp kolaea oya koke amkalda, wa ikub koke bagürda tóbakwata, ó tóba ngi kwit koke ainda. ⁵ Darrü oloman moboküpdu ubi ngibürrdü nómade, wa kolae tórrmen tulmil koke tómbapónda, ngibürr kolpam ne tórrmen tulmila büódan ngibtandako. Wa tóba koke gyagüpi bumaikda. Wa búsaí koke ngürsilüm bainda. Wa koke gyagüpi ódódda oyaka ne kolae tómbapondako. ⁶ Wa koke bagürwómda dümdüm-koke tonarrdó, a wa bagürwómda amkoman bóktandó. ⁷ Wa blaman müp bam-selda, wa metat amkoman bangunda, wa metat lgedlóngóm bainda], akó wa karrkukus zam-ngólda blaman müp tonarrdó.

⁸ Darrü oloman moboküpdu ubi ngibürrdü nómade, wa kokean bóleanda tóba moboküpdu ubi amtyanóm ngibürr kolpamdó. [Prropetan bóktana] sab bamrüke; umul-kók bóktana sab bamrüke; umula sab bamrüke. ⁹ Zitülkus módoga, mi wata pokopoko umulakla akó wata pokopoko bóktandakla prropetzan. ¹⁰ A [dudu kómá] klama noma tame, da ne pokopoko elklazako sab bamrükrre. ¹¹ Ka kari olom noma namülnürrü, ka kari olomzan bóktan namülnürrü, ka kari olomzan gyagüpi tótók

* **13:3** Ngibürr Grrik bóktane tange wibalómorrón pebadó inzan angrirrüna wagó, kólba büb ekyeno narrótököm ikub bagürüm.

namülnürrü, akó ka kari oloman gyagüpítótók mamoan namülnürrü. Ka pamóm nóma bairrü, ka kari olomanzan tórrmen tulmil tólbael ugón elókrró. ¹² Errkya mi Godkagab we kla asendakla, wamaka mi morroal dandang koke asendakla glasdógab, a elnga mi sab Godón obzek eserre. Errkya ka poko-poko umulóla, a elnga ka sab amkoman umul namulo, enezana igó, God kürübóka amkoman umula. ¹³ Da módóga, ini aüd kla metat asi kwarile: amkoman bangun, gedlóngóm bain, akó moboküpü ubi. A moboküpü ubi wirrian klama ene nisdügab.

14

Prropetzan Bóktan akó Umul-kók Bóktan

¹ E arüngi bütaninam yabiób [moboküpü ubi] amtyanóm ngibürr pamkolpamdó akó yabü wirri ubi ki yarilün Godón Samuan [gyaur kla] azebóm. Yabü wirrian ubi igó gyaur klamdó ki yarilün, prropetzan bóktanóm. ² Zitulkus módóga, umul-kók bóktane nótó bóktanda, wa pamkolpamdó koke bóktanda a wa Godka bóktanda, zitulkus darrü olom babula ene bóktanan [küp nótó apadóda]; wa kwindü anikürrün bóktan bóktanda Godón Samuan tangbamtindügab. ³ A prropetzan nótó bóktanda, wa pamkolpamdó bóktanda ibü amkoman bangun dódórr ainüm, ibü arüng bütanóm, akó ibü zao-zao ainüm. ⁴ Wa nótó bóktanda umul-kók bóktane, wa tóba amkoman bangun dódórr ainda, a prropetzan nótó

bóktanda, wa sos pamkolpamab amkoman bangun dódórr ainda. ⁵ Kürü ubia e blamana umul-kók bóktane bóktan kwarilo, a kürü wirri ubia e prropetzan bóktan kwarilo. Prropetzan nótó bóktanda wirriana oyakagab umul-kók bóktane nótó bóktanda, kókó wa ne ene umul-kók bóktan nóma müsirrga ine, da ene igósüm sos pamkolpamab amkoman banguna dódórr baine.

⁶ Da [zonaretal], ka ne yabüka nóma tamo akó ka ne umul-kók bóktane nóma bóktan namulo, ka yabü koke tangbólean namulo. Ka sab wata yabü tangbólean namulo, ka yabüka ne igó elklaza nóma simarruo igó, darrü anikürrün bóktan, God kürüka ne poko okaka simzazilürr, ó ngibürr umul ó prropetan bóktan ó umul-bain bóktan. ⁷ Ene inzana igó arról-koke elklaza, gógoram ne elklaza tólbaeldako, tatrror ó darrumbirrózan ne klamko. Darrü olom ne gaodó koke nóma yarile darrpan-darrpan gyagüp amzyatóm, wa kubó ia umul baine igó, i laró apuldako tatarrordó ó darrumbirródü? ⁸ Akó mobolzan klama* ne kakalande koke nóma bóktóne, ia gazirr pam kubó umul yarile, wa elklaza ki tólbaele gazirrüm? Koke. ⁹ Akó ene dadanzana yabüka. E ne igó bóktan opor nóma bóktórre, darrü oloma küp koke ne umul baine, wa kubó ia umul baine e laróbóka apóndakla? E kubó wata wórdü bóktan kwarilo. ¹⁰ Amkoman, abün-abün bóktanako ini tüpdü, akó blaman bóktanab küp asiko. ¹¹ A ka ne umul-kók nóma namulo darrü pama

* **14:8** mobolzan kla, Mórrke-mórrke módóga: trumpet.

laró bóktane ikikda, ka mogob pamzanla ene pamdó nótó ikikda, akó wa mogob pamzana kürüka. ¹² Ene ta inzana yabüka, e nóma kwób bazendakla Godón [ótókóm]. Zitülkus yabü wirri ubia Godón Samuan gyaur kla azebóm, da e arüngi bütaninam kómal tómbapónóm ene gyaur klame, sosan pamkolpamab amkoman bangun ne klama dódórr ainda.

¹³ We ngarkwatódó, umul-kók bóktane nótó bóktanda, wa tére ki eko Godka oya gaodó ainüm ene bóktan müsirrga ainüm. ¹⁴ Zitülkus módóga, ka ne umul-kók bóktane tére nóma eko-o, kürü samua téreda, a kürü gyagüpítótókan küp babulana. ¹⁵ Da ka laró tónggapono? Ka sab Godka tére eko-o kólba samu-i, a ka ta sab Godka tére eko-o kólba gyagüpítótóke; ka sab wórr ato-o kólba samu-i, a ka ta sab wórr ato-o kólba gyagüpítótóke. ¹⁶ E ne Godón nóma agür kwarilo wata yabiób samu-i, ene bóktanan küp koke nidi ipüdórre, ia i sab bóktórre igó, “Amen, inzan ki yarilün” e Godón eso nóma ekyerre? Koke, zitülkus i umul-kók kwarile e laró pokó ekorre. ¹⁷ E ne tére nóma ekorre yabiób samu-i, e morroal eso akyan tére ekorre, a inzan kwata e darrü oloman amkoman bangun koke dódórr irre.

¹⁸ Ka Godón eso akyandóla wagó, ka yabükagab bórrgratárrónla umul-kók bóktane bóktande. ¹⁹ A sosan pamkolpamab kwób bazendó, kürü wirri ubia 5 bóktan opor bóktanóm kürü gyagüpítótóke ngibürr pamkolpam umul bainüm. A igó koke,

10,000 bóktan opor bóktanóm darrü umul-kók bóktane, i umul koke ne küpko.

²⁰ Zonaretal, e wata bólenam gyagüpi tótókóm kari olmalazan gyagüpi tótókdako. Anda, e galbal olmalzan kwarilo, kolae tómbapón-gum, a e ma wata inzan gyagüpi tótók kwarilo, byarrmarr kolpamazan gyagüpi tótókdako. ²¹ Godón Wialómórrón Bóktana igó bóktanda wagó, “Lod God inzan bóktanda wagó, ‘Enana ka sab ini pamkolpamdo bóktalo mogob pamab bóktane akó mogob pamab uliti, i sab kürü bóktan koke arrkrru kwarile.’”

²² Da módoga, umul-kók bóktan timama[†] amkoman bangun-koke kolpamdo, a wa timam kokea amkoman bangun kolpamdo; prropetan bóktan amkoman bangun kolpamabküma, a amkoman bangun-koke kolpamabkü kokea. ²³ Da aprrapórr blaman amkoman bangun pamkolpama sab darrpan pokodó kwób tóbazele akó blamana umul-kók bóktane bóktan kwarile. Akó ngibürr kolpama aprrapórr kugupidü tübarrbüle, umul-kók bóktanankwata umul-kók nidipko ó amkoman bangun-koke nidipko. Ia i inzan kubó koke bóktan kwarile igó, e gonggoakla? ²⁴ A blaman pamkolpama aprrapórr prropetzan bóktorre. Akó darrü amkoman bangun-koke pama aprrapórr tübangrine, ó darrü pama, umul-kók bóktanankwata umul-kók nótóke.

[†] **14:22** timam, ene aprrapórr igó timama, amtyanóm God asine ene pokodó, da ene pokoa amkoman bangun-koke kolpam umul-umulan ngitanda, i Godón gum ki koralón.

Pamkolpamab bóktana kubó oyaka pupo ine wagó, wa kolae tonarr pama akó ibü bóktana kubó oya zaz ine. ²⁵ Akó oya moboküpü anikürrün gyagüpitótók kubó pulkaka bairrún kwarile oyaka. Da wa kubó wakósingül nülkamüle akó obzek tüpdü ingrine, akó Godón ótok yarile bóktande wagó, “Amkoman, God yóni yabü aodó!”

Mi Godón Morroal Tonarre Ki Ótok Kwarila

²⁶ Da zonaretal, ka laró poko bóktono? E nóma kwób bazendakla Godón ótokóm, yabü blamanab darrü kla asine: darrü wórr, umulbain bóktan, anikürrün bóktan God ne poko okaka simzazilürr, umul-kók bóktane bóktan, ó umulkók bóktan müsirrga ain bóktan. Blaman ini elklaza ki tómbapónónóm sosan pamkolpamab amkoman bangun dódórr ainüm. ²⁷ Darrü oloma ne umul-kók bóktane nóma bóktóne, wata nis ó äuda ki bóktónónóm. I blamana darrpanónóm koke bóktórre akó darrüpa ibü bóktan ki müsirrga yó. ²⁸ Umul-kók bóktan müsirrga ain olom ne babul nóma yarile, umul-kók bóktane nótó bóktanda piküp ki yarile sos kwób bazen pokodó. Wa tóbananka ki bóktan yarile akó Godka. ²⁹ Nis ó äud prropeta ki bóktónónóm, akó ngibürra ibü bóktan ki nómzyetónóm. ³⁰ A God ne darrü anikürrün bóktan nóma okaka imzazile oyaka, nótó mórranda, ngaen-gógópan bóktan oloma ki piküp bain. ³¹ Inzan kwata, e darrpan-darrpana kubó bóktórre prropetzan, igósüm ene bóktana blaman pamkolpam umul nirre akó

arüng nütürre. ³² Prropeta tibiób samu balngomóldako, igósidi i gaodómako tibiób bóktan balngomólóm. ³³ Zitülkus módóga, God wa Goda noan ubie paud asi yarile, akó oya ubi kokea, e blamanan darrpanóm bóktórre.

Enezana Godón pamkolpamab blaman sosdó, ³⁴ kol piküp ki kwarile kwób bazendó. Zitülkus módóga, ibü koke ok bainda bóktanóm, a i pamab tangdó kwarile, Mosesón gidazan bóktanda. ³⁵ Ibü ubia darrü pokobóka umul bainüm, i tibiób morwal ki nümtirre müötüdü. Zitülkus módóga, ene büód tonarra kolan bóktanóm sos kwób bazendó.

³⁶ Godón bóktana ia yabükagab bopwanórr? Ó e wata módögakla Godón bóktan nidi ipüdóp, akó ngibürr kolpam koke? Koke! ³⁷ Darrü oloma nóma gyagüpi tótókda wagó, wa prropeta o oya Samuan gyaur kla asine, wa ki emzyat wagó, ka yabüka ne poko wialómdóla, ene Lodón gida bóktan poko-e. ³⁸ Wa ne koke nóma emzyete, God oya sab koke emzyete.‡

³⁹ Da módóga, kürü zonaretal, yabü wirri ubi ki yarilün prropetzan bóktanóm, a e kolpam koke nóllerre umul-kók bóktane bóktanóm. ⁴⁰ A e blaman elklaza morroal akó [dümdüm tonarre] tólbælórre.

15

God Kerrison Irsümülürr Büdüldügab

‡ **14:38** God oya sab koke emzyete: Ngibürr Grrik bóktane tange wibalómórrón pebadó, inzan angrirrüna wagó, oya koke ki emzyetórre.

¹ Errkya, zonaretal, ka yabü akó umul-umulan ngibtandóla ene bóktanankwata, Morroal ne Bóktane Yesunkwata, ka ne poko amgolórró yabüka. E ene poko kuri ipüdarre akó yabü amkoman banguna ene pokodó karrkukus zamngólda. ² Ini Morroal Bóktananme e zid bairrünakla, e bóktan ne zürük nóma emonane, ka ne poko amgolórró yabüka. Koke ne nóma, e enan amkoman yangunarre.

³ Ka yabü amkoman wirrian bóktan nökyenarre, ka ngaen-gógópan ne poko ipadórró wagó, Kerriso narrótókórr mibü kolae tonarr bargonóm, Godón Wibalómórrón Bóktan ngarkwatódó. ⁴ Akó oya gapókdó ingrinóp, akó aüd ngim ne ngürr yarilürr, God oya ugón irsümülürr, Godón Wibalómórrón Bóktan ngarkwatódó. ⁵ Akó wa okaka tübyónürr Pitaka, ene kakóm, ene 12 [apostoldó]. ⁶ Akó solkwat wa okaka tübyónürr abün zonaretaldó, darrpan pokodó nidi kwarilürr, ibü ngarkwat 500 arrgrratórrón yarilürr. Barre ene zonaretal arrólako errkya, enana ngibürr wa narrbarirrúnako. ⁷ Solkwat wa Zeimska okaka tübyónürr, solkwat blaman apostoldó. ⁸ Akó dómdóm, wa kürüka okaka tübyónürr. A wa inzan koke tamórr, wazan tamórr ngibürrdü. Ngibürr tonarr darrü gab oloma tóba ngarkwatódó koke amtómólda. Ene inzan yarilürr, Yesu Kerriso kürüka okaka nóma

15:3 Aesaya 53:5-12 **15:4** Wórr Peba 16:8-10; Metyu 12:40;
Apostolab Tórrmen 2:24-32 **15:5** Metyu 28:16-17; Mak 16:14;
Luk 24:34, 36; Zon 20:19

tübyónürr töba apostolóm ainüm.

⁹ Ka ini poko müsirrga ainüm kaindóla. Ka karianla ngibürr apostoldógab akó ka ngarkwatódó kokela, pamkolpama kürü apostolbóka ngilianóm, zitulkus ka Godón sos wirri müp alión namülnürrü. ¹⁰ A Godón lgail tonarranmej, ka igó pamóm bairrü, ka errkya nótókla, oya apostol, akó ene gail tonarr, wa ne kla kókyanórr, wa enan koke kókyanórr. A ka wirri arüngi zaget namülnürrü, bórrgrratórrón namülnürrü blaman apostoldógab. A ka ene zaget kólbe koke tólbaelórró, a Godón gail tonarra kürüka, wató zaget yarilürr kürükama. ¹¹ Da módoga, ia kótó amgoldóla, ó ia ene pama amgoldako, ki blamana ene dadan bóktan amgoldakla, Kerrison büdül akó arsümülankwata. Akó ini ne bóktane, e amkoman yangunarre.

Büdüldügab Barsin

¹² Zitulkus ki bóktan amgoldakla igó, God Kerrison irsümülürr büdüldügab, da yabü aodó ngibürra inzan iade bóktandako wagó, "Büdülab barsin babula."? ¹³ A büdülab ne barsin babul nómada, da Kerrison ta koke irsümülürr. ¹⁴ Akó God Kerrison ne koke nôma ki irsümülürr, kibü bóktan amgol enan ki yarile, akó yabü amkoman bangun ta enan ki yarile. ¹⁵ Akó God Kerrison ne koke nôma ki irsümülürr, ki kibiób igó ki okaka búzazin kwarila, wamaka ki obae bóktan büdrrat kwarilürrü Godónkwata, zitulkus ki Godónbóka pulkaka bóktan kwarilürrü igó, wa Kerrison büdüldügab

irsümülürr. Aene ne amkoman nómada igó, God büdül koke arsında, God Kerrison koke irsümülürr. ¹⁶ Zitülkus módoga, God ne büdül koke nómá arsında, da Kerrison ta koke irsümülürr. ¹⁷ Akó God Kerrison ne koke nómá irsümülürr, yabü amkoman bangun enan yarile akó e wata yabiób kolae tonarrdómakla. ¹⁸ Akó ta, Kerrison amkoman angun pamkolpama nidi narrbarinürr, i bamrukürrünako. ¹⁹ Mi ne Kerrisokamóm [gedlóngóm] nómá bairre wata ini tüpdü arrólankü mibü morroalóm, da amkoman mi kolae gyauran pamkolpam kwarilo blaman amkoman bangun-koke pamkolpamdögabi.

²⁰ A ini amkomana, God Kerrison ta irsümülürr büdüldügab. God oya ngaengögópan irsümülürr ngibürr pamkolpamdoğab nidi narrbarinürr, wamaka ngaen-gögópan aloa, ne klama ngórr angurinda apapdó. We ngarkwatódó, mi umulakla igó, God sab mibü ta sirsine. ²¹ Mi ini kla umulakla we zitülkusdü, zitülkus büdüla darrü pamdóma tamórr, büdüldügab barsina ta darrü pamdóma tamórr. ²² Ka müsirrga aindóla: Blaman pamkolpamazan narrbarindako zitülkus i Adamón pamkolpamako, ene inzana, God tóba blaman pamkolpam sirsine arróldó zitülkus i Kerrison pamkolpamako. ²³ A God blaman darrpan-darrpan olom sab irsümüle arróldó tóba angrirrún ngarkwatódó. Wa ngaengögópan Kerrison irsümülürr arróldó, wamaka ngaen-gögópan aloa, ne klama ngórr angurinda apapdó, akó wa sab Kerrison pamkolpam sirsine arróldó, wa nómá tolkomóle. ²⁴ Solodó, God

sab ini tüp blakón pokodó sidüde. Kerriso sab ugón [ut-ut nirre] blaman kolae samuab arüng: bwóban singüldü pamab arüng, wirri ngi pamab arüng, akó ngibürr kolae samuab arüng. Ene kakóm, wa tóba kingzan balngomól sab tóba Ab Godón ekyene. ²⁵ Ka müsirrga aindóla: Wa kingzan ki balngomól yarilün, kókó oyaka nidi bóka bamgündako, wa ibü blaman tóba wapór-o lorodó irrbüne.* ²⁶ Dómdóm ne klama, oyaka bóka bamgünda, wa ne kla kolae ine, ene büdüla. ²⁷ Zitulkus módóga, Godón Wialómorrón Bóktana bótanda wagó, "God blaman elklaza oya wapór-o lorodó kuri irrbünürr." A inzan nóma bótanda igó, "blaman elklaza" oya balngomóldó irrbünürr, popadana amzyatóm wagó, Godón koke angoreanda, blaman elklaza nótó irrbünürr Kerrison balngomóldó. ²⁸ A sab blaman elklaza nóma irrbüne oya balngomóldó, Godón Oloma sab tóba tüób bangrine Godón balngomóldó, blaman elklaza nótó irrbüne Kerrison balngomóldó. Ene igósüm, God blaman pamkolpamab singüldü pam yarile blaman kwata.

²⁹ Büdüldügab barsin ne babul nóma yarile, ia laró morroala kolpam [baptaes] nóma baindako büdül isabkü? Büdül ne kokean nóma sirsine, kolpam ibünkü iade baptaes baindako? ³⁰ Akó ki ma ia? Blaman tonarr abün kolpama kibü wirri müp alióndako kibü zagetanme Kerrisonkü.

* **15:25** Ini bóktanan küp módóga: oyaka nidi bóka bamgündako, wa sab blaman ut-ut nirre. **15:25** Wórr Peba 110:1 **15:27** Wórr Peba 8:6

Büdül ne kokean nóma sirsine, ki ini zaget iade ki tónggapórre, umuldi ki kena nurrbarinün ini wirri müpdügabi? ³¹ Blaman ngürr büdüla kena tamlón. Ene amkomana, zonaretal, wata ene ta amkomana, ka yabü ikub bagürdóla, zitulkus mi mibü Lod Kerriso Yesuka dabyórrünakla. ³² Ala, Epesus wirri basirrdü, ka gazirr namülnürrü kólba arrólom, wamaka ka nurr larpükü gazirr namülnürrü. Ka ne ini kla nóma ki tónggapóna pamakanan zitulkusdügabi, morroal ia laróga kürüka? Büdül ne koke nóma barsinda, morroal inzana igó,

*“Mi alodakla akó anóndakla,
zitulkus sab mi nurrbarino.”*

³³ E ngibürr kolpam ok bain-gu yabü ilklió büliónüm ene bóktane! E ini bóktanbarr umulakla igó, “Mi ne gódam nóma bangurre kolae pampükü, i mibü morroal térrmen tulmil sab kolae nirre.” ³⁴ E bókyanamke dümdüm gyagüpi tótókóm akó piküp bainamke kolae tonarr tolbaelgum. Zitulkus módóga, ngibürr kolpam Godónbóka umul kokeako tibiób ubidügab. E büód ki kwarila, kürü zitulkus asine ini poko bóktanóm.

Arsümiilan Büb Darrü Tonarr Yarile

³⁵ A darrü oloma aprrapórr sab amtin bóktan poko bóktóne wagó, “Büdül kolpam sab ia irsine arróldó? Akó ibü ia bübako?” ³⁶ Ma gonggola ene amtin bóktan poko bóktanóm! Ma küp nóma artümüldóla, ene küpa ngaen-gógópan nurrótóke ó abüne akó solkwat wa arról ipüde. ³⁷ Akó ma ne küp artümüldóla, oya obzek inzan

kokea, wa sab enezan yarile. A ma wata küp artümüldóla, aprrapórr ia kunu küpa, ta ia darrü küpa. ³⁸ A God obzek wató akyanda tóba ubidügab, akó wa gailda darrpan-darrpan ia zid tibióban obzek. ³⁹ Blaman murr darrpan ngarkwatódó kokeako. A paman darrü-darrü murra, akó larab go darrü-darrü murra, akó póyaeb go darrü-darrü murra, akó wapiab darrü-darrü murrako. ⁴⁰ Pülpüldü ne elklazako ibü go darrü bübako, akó tüpdü ta ne elklazako ibü go darrü-darrü bübako. A pülpüldü elklazab kómal zyón darrü ngarkwatódóma, akó tüpdü elklazab kómal zyón go darrü-darrü ngarkwatódóma. ⁴¹ Abusan go darrü kómal zyóna, akó melpalan go darrü kómal zyóna, akó wimurrab go darrü kómal zyóna. Akó darrpan-darrpan wimurrab ta ibü tibiób kómal zyóna.

⁴² Büdüləb barsin dadanzana. Gapókdó ne büb angrindako, wa abürrün bainda, wamaka küp artümüldako akó wa abünda. God ne büb arsümülda, wa kokean abüne. ⁴³ Gapókdó ne büb angrindako, ngazirr klama. God ne büb arsümülda, kómal klama. Gapókdó ne büb angrindako, oya arüng babula. God ne büb arsümülda, oya wirri arüng asine. ⁴⁴ Gapókdó ne büb angrindako, wa tüpane. God ne büb arsümülda, wa kwitüm büba.

Zitulkus tüpan büb asine, kwitüm büb ta asine. ⁴⁵ Godón Wialómórrón Bóktana enezan bóktanda wagó, "Ngaen-gógópan pam, Adam, wa arról pamakanóm bainürr." A dómdóm Adam, wa arról-gail samua. ⁴⁶ A kwitüm büba

ngaen-gógópan koke tamórr. Koke. Tüpan büba ngaen-gógópan wató tamórr, akó solkwat ene kwitüm büba tame. ⁴⁷ Ngaen-gógópan pam, Adam, tüpdügabi tamórr, God oya büb tüp buru-i tónggapónórr. Nis ngim pam, Kerriso, God oya irsümülürr akó errkyä oya kwitümgab büba. ⁴⁸ Buru-i tónggapórrón pamkolpam nidipko, i darrpan ngarkwatódómako ene ngaen-gógópan buru-i tónggapórrón pamzan. Akó kwitümgab bübpükü pamkolpam nidipko, i darrpan ngarkwatódómako ene nis ngim pamzan, kwitümgab büb noane. ⁴⁹ Mi errkyazanakla dadan obzeksyók ngarkwatódó buru-i tónggapórrón pamzan, da mi sab ene paman obzeksyók ngarkwatódó kwarilo, kwitümgab büb noane.

⁵⁰ Zonaretal, kürü bóktanan küp módóga, ini tüpan pam, murr akó óe-e tónggapórrón büb noane, wa gaodó kokea Godón Kingzan Balngomóldó bangrinüm. Akó sab ne büba kolae baine, wa ene bwóbdü kokean bangrine, darrü klama koke ne kolae baine. ⁵¹ E tübarrkruu, ka kubó yabüka darrü kwindü anikürrün bóktan adrriüto. Mi ngibürra koke nurrbarino. A God sab mibü blaman büb izazine küsil bübüüm. ⁵² Sab tómbapóne büzyón-babul, wamaka aon simanikrre, dómdóm mobolzan klama nóma bóktóne. Zitülkus módóga, mobolzan klama sab bóktóne akó God büdül sirsine bübpükü, sab ne klama kokean kolae bairre, akó wa mibü blaman büb izazine küsil bübüüm. ⁵³ Ini klama sab tómbapóne, zitülkus ini ne büb tómbapórrónako murr akó óe-e, God wata izazine igó bübüüm, kolae bain-koke

ne bübko. Akó sab ini ne büba narrbarine, wa wata izazine igó bübüm, myamem kokean narrbarine. ⁵⁴ God ini büb nóma izazine igó bübüm, myamem kokean narrbarine, ene tonarrdó Godón Wialómórrón Bóktandó nadü bóktanbarr wialómórróna sab amkoman baine. Inzan wialómórróna wagó,

“God büdül memokan ut-ut yónürr.”

⁵⁵ “Büdül-o, marü arüng ia asine pamkolpam ut-ut bainüm?”

Büdül-o, marü kyab ia asine pamkolpam azid gailüm?”

⁵⁶ Kolae tonarr kyabzana, büdül ne klama ódódda, akó kolae tonarra tóba arüng gidágab apadóda. ⁵⁷ A mi Godón eso ekyanórre, mibü arüng nótó gailda kolae tonarr akó büdül ut-ut bainüm mibü Lod Yesu Kerrisokama!

⁵⁸ Da módóga, kürü moboküpü zonaretal, e wata karrkukus bórrang kwarilo yabiób amkoman bangundü akó e darrü kla ok ain-gu yabü anenóm yabiób amkoman bangundügabi. E Lodón zaget metat arüngi tómbapón kwarilo, zitülkus e umulakla igó, yabü müp zaget Lodónkü enanóm-koke yarile.

16

Mani Dakabain Godón Pamkolpamabkü, Zerrusalem Wirri Basirrdü Nidi Nyabendako

¹ E maniankwata wialómarre, e sab ne kla dakabainane Godón pamkolpam tangbamtinüm, Zerrusalemóm nidi nyabendako. Ka sos pamkolpamdó Galatia bwóbdü kwat

nómtyenarre ene kla ia tónggapónóm. E ta dadanzan tónggapónamke. ² Darrpan-darrpan udaian ngaen-gógópan ngürrdü,* e blaman darrpan-darrpana mani kabedó ki arrbün kwarila ene manidügabi, e ne darrem yazebane yabiób zagetankü. E ene blaman poko wata kwób isurre, igósüm yabü zitulkus babul yarile mani dakabainüm ene tonarrdó, ka nómá tamo. ³ E yaib ngibürr pam yazebane, e nibiób gyagüpi amandakla wagó, i morroal pamako. Ka nómá abzilo, ka ibü zirrnapónónómo peba mórragpükü ini [gyaur kla] Zerrusalem amarrum. ⁴ A morroal ta ne nómá yarile kürü tótökóm, i sab kürü kolngómórre.

Polón Bókam Bagósórrón Bóktan

⁵ Ka Masedonia prrobins kugupidüma nómá wamo - zitulkus kürü ubia Masedonia prrobins kugupidüma tótökóm - ene kakóm, ka sab yabüka tamo. ⁶ Da yenkü ka sab aprrapórr karianbóka ngyabenó, ó güb melpal aprrapórr yenkü amaniko. Ene igósüm, e gaodó kwarilo kürü tangamtinüm ia bwóbdü tótökóm. ⁷ Ka [gedlóngóm baindóla] yenkü karianbóka ngyabenóm, zitulkus kürü ubi kokea yabü wata büsai basenóm ka yabü bwóbdüma nómá agóltagól namulo. A ka gedlóngóm baindóla ngibürr tonarr amaniküm yenkü, Lod ne kürü nómá ok kine. ⁸ A ka sab Epesus wirri

* **16:2** udaian ngaen-gógópan ngürr Sande ngürr yarilürr.

basirrdü ala namulo kókó Pentakost[†] Tóre ngürrandó. ⁹ Zitulkus módóga, God kwat kuri tapakue kürünkü wirri akó küppükü zaget tónggapónóm. Akó darrü zitulkus módóga, abün kolpam asiko, kürüka nidi bóka bamgündako.

¹⁰ Timoti nóma tame yabüka, e sab oya morroal angón kwarilünke, igósüm oya zitulkus koke yarile gumüm, wa yenkü nóma yarile. Zitulkus módóga, wa Lodón zaget tónggapónda, kazan tónggapondóla. ¹¹ We ngarkwatódó, darrü oloma oyaka tóba kak koke emtyene. A e oya paudi zirrsapónamke, da wa kürüka iade tolkomóle. Ka oya akyandóla alkomólóm zonaretalpükü.

¹² E wialómarre kibü zonaret Apolosónkwata. Ka oya wirri arüngi yalórró ngibürr zonaretalpükü tótókóm yabü basenóm. A ene oya ubi kokea errkya ini tonarrdó tótókóm. A wa sab solkwat wame, wa nóma küp bamkóne igó, morroala tótókóm.

Dómdóm Alakón Bóktan

¹³ E gyagüp-gyagüp aerr kwarilünke, amko-man bangundü karrkukus bórrangke, gum-koke pamzan, akó arüng kwarilünke. ¹⁴ E blaman elklaza tómbapón kwarilünke [moboküpü ubipükü].

[†] **16:8** Pentakost Grrik bóktan opora. Oya küp módóga: 50 ngim ngürr. Ene 50 ngim ngürr yarilürr, [Büdül Kórzyón Tóre] akó [Ist-koke Brred Tóre], ibü kakóm, Yesu ne ngürrdü narrótókórr. Pentakost Tóre ngürrdü, Zu pamkolpamab [wit] abül tóre asi yarilürr.

15 E umulakla Stepanasón müót kolpambóka; i ngaensingül kolpam kwarilürr Kerrison amkoman angunüm Akaya prrobinsdü. Akó i tibiób gyagüpítötök irrbünóp Godón pamkolpam tangbamtinüm. Da zonaretal, ka yabü arüngi byaldóla igó, **16** e inzan pamkolpamab tangdó kwarilo akó blamanab tangdó, Lodón zaget ta nidi tómbapóndako wirri arüngi. **17** Ka bagürwóm namülnürrü Stepanas, Porrtyuneitus, akó Akaekus kürükä noma togobórr, zitulkus i kürükamako yabü pabodó. **18** Zitulkus módoga, i kürü samu küsilzan irre akó yabü samu ta inzan. We ngarkwatódó, e inzan pam wata morroal nangónane.

19 Eisia‡ bwóbdü sos pamkolpama tibiób morroal yawal bóktan zirrbapóndako yabüka. Akwila akó Prrisila akó sos pamkolpam, ibü müótüdü nidi kwób bazendako, i tibiób wirri morroal yawal bóktan zirrbapóndako yabüka Lodón ngidü. **20** Blaman zonaretala tibiób morroal yawal bóktan zirrbapóndako yabüka. Morroal yawal bóktan nökyenamke yabiób darrpan darrpan akó morroal moboküpi baprükamke.

21 Ka, Pol, ini morroal yawal bóktan kólbanóm tange wialómdóla.

22 Darrü oloman ne moboküpüdü ubi Lodka koke nómada, wa amórrórrón ki yarile. Ma tam, mibü [Lod]!

‡ **16:19** Polón tonarrdó, Eisia darrü prrobins yarilürr, Rrom kinga ne bwób alngomól yarilürr. Epesus wirri basirr ene prrobins kugupidü yarilürr. Errkya ene poko Tórrki kanrridü pokoa, Eisia Maenor kugupidü. **16:19** Apostolab Tórrmen 18:2

23 Ki tóredakla, Lod Yesun [gail tonarr] yenkü
asi ki yarilün.

24 Kürü moboküpdü ubi yabü blamandóma,
mi Kerriso Yesuka dabyórrünzanakla.

Godón Buk
Portions of the Holy Bible in the Gizrra language of
Western Province, Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Gizrra long Niugini

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gizrra

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-02-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

d83b2e14-c797-5499-b582-de63912ac614